

**Методичні рекомендації
для використання в роботі спеціалістам,
які відповідають за реалізацію державної
політики щодо попередження насильства в
сім'ї**

м. Миколаїв

ЗМІСТ

1.	Основні завдання та функції з питання попередження насильства в сім'ї	4-5
2.	Планування роботи Зразок плану роботи	6-7 0-11
3.	Перелік контрольних документів з питань попередження насильства в сім'ї	12-13
4.	Перелік справ діловодства	14-15 15-16 17
4.1.	Складання переліку для номенклатури справ	
4.2.	Формування справ	
4.3.	Примірний перелік справ для спеціаліста, на якого покладаються питання попередження насильства в сім'ї, які включаються до номенклатури справ відділу	
5.	Державна політика у сфері попередження насильства в сім'ї (основні нормативно-правові документи)	
	Конституція України (витяг)	18
	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»	19-28
	Наказ «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї»	29-30
	Інструкція щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї	31-52
	Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу»	53-55
	Розпорядження голови облдержадміністрації від 10.06.2003 № 328-р «Про забезпечення виконання постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 616 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу»	56-58
	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 № 2154-р «Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року»	59
	План заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року	58-62

	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.07.2012 № 430-р «Про внесення змін до плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року»	63
	Наказ Міністерства соціальної політики України від 17.09.2012 № 501 «Про затвердження рекомендацій щодо проведення щорічної акції "16 днів проти насильства"» Рекомендації щодо проведення щорічної акції «16 днів проти насильства»	63 61-66
.	Розпорядження голови облдержадміністрації ввід 17.01.2011 р. № 6-р «Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» в Миколаївській області на період до 2015 року	67-69
6.	Методичні поради спеціалістам соціального захисту населення, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та інших фахівців, які здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї	70-83
7.	Телефонний довідник	
7.1.	Спеціалісти, структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї	84-86
7.2.	Фахівці (тренера), які впроваджують корекційні програми з особами, що вчинили насильство в сім'ї	87-90
7.3.	Співробітники органів внутрішніх справ УМВС України в Миколаївській області	91-94
	Використана література	95
	Глосарій	96

1. Основні завдання та функції з питання попередження насильства в сім'ї

Наказом Міністерства соціальної політики України від 26.11.2012 № 741 (затверджено «Методичні рекомендації з розроблення положень про структурні підрозділи соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій») визначено основні завдання департаменту соціального захисту населення обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації (далі - департамент) у сфері попередження насильства в сім'ї, зокрема:

- розробляє та здійснює заходи, спрямовані на пропагування сімейних цінностей, підвищення рівня правової обізнаності батьків і дітей, забезпечення соціального і правового захисту сімей;

- надає в межах своїх повноважень багатодітним сім'ям та сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах, підприємствам, установам та організаціям, об'єднанням громадян та окремим громадянам методичну допомогу з питань запобігання насильству в сім'ї, забезпечує координацію діяльності спеціалізованих установ для запобігання насильству в сім'ї;

- забезпечує в межах своїх повноважень розроблення і здійснення заходів, спрямованих на розв'язання соціальних проблем молодих сімей.

Відповідно до розпорядження голови Миколаївської обласної державної адміністрації від 17.04.2013 № 107-р «Про затвердження Положення про департамент соціального захисту населення Миколаївської обласної державної адміністрації» з 01.06.2013 департамент соціального захисту населення облдержадміністрації визначено органом виконавчої влади, який здійснює реалізацію державної сімейної політики та політику впровадження гендерної рівності в Миколаївській області.

Наказом Міністерства соціальної політики України від 26.11.2012 № 741 визначено основні завдання районного управління соціального захисту населення у сфері попередження насильства в сім'ї, зокрема:

- реалізує заходи та програми, спрямовані на пропагування сімейних цінностей, підвищення рівня правової обізнаності, соціального і правового захисту сімей, надає у межах компетенції підприємствам, установам та організаціям, об'єднанням громадян та окремим громадянам методичну і практичну допомогу та консультації з питань запобігання насильству в сім'ї;

- сприяє діяльності дитячих клубів та об'єднань за інтересами, у тому числі за місцем проживання, збереженню їх мережі та зміцненню матеріально-технічної бази;

- взаємодіє з іншими структурними підрозділами районної державної адміністрації, органами місцевого самоврядування, а також з підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, громадянами та об'єднаннями громадян у сфері охорони здоров'я, освіти, міграційної служби, зайнятості, внутрішніх справ та іншими, недержавними організаціями з питань надання соціальної підтримки сім'ям та дітям, здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, протидії торгівлі людьми;

- забезпечує надання у межах своїх повноважень сім'ям та окремим громадянам методичну допомогу з питань запобігання насильству в сім'ї, організацію діяльності спеціалізованих установ для запобігання насильству в сім'ї.

У зв'язку з передачею управліннями у справах сім'ї та молоді райдержадміністрацій функціональних обов'язків управлінням соціального захисту населення треба внести зміни до посадової інструкції спеціаліста управління соціального захисту населення, на якого покладаються питання попередження насильства в сім'ї з визначенням:

конкретних завдань та обов'язків;
чітких вимог, необхідних прав;
відповідальності за роботу.

Посадова інструкція виступає нормативною основою для застосування до працівника заходів впливу, його права та відповідальність за даним напрямком роботи.

Важливе значення посадова інструкція має і для працівника, оскільки він знатиме, яких дій від нього очікують, за якими критеріями оцінюватимуть результати його праці, бачитиме орієнтири для підвищення рівня кваліфікації в межах своєї професії.

Посадова інструкція розробляється керівником структурного підрозділу (начальником відділу) та затверджуються керівником органу виконавчої влади або, за його дорученням, його заступниками. У посадовій інструкції мають бути чітко окреслені місце та роль працівника в діяльності підрозділу, межі його повноважень та відповідальності.

Виходячи з цих вимог, рекомендується така структура посадової інструкції:

- загальні положення;
- завдання та обов'язки;
- права;
- відповідальність;
- взаємовідносини.

У правому куті першої сторінки інструкції розташовується слово "Затверджую", підпис керівника про її затвердження, вказуються посада, ініціали та прізвище керівника, а також дата затвердження.

У заголовку посадової інструкції наводиться повна назва посади та структурного підрозділу.

Один примірник посадової інструкції знаходиться у спеціаліста, на якого покладаються питання попередження насильства в сім'ї, а інший - у кадровій службі державного органу.

2. Планування роботи

План роботи – документ, який установлює точний перелік намічених для виконання робіт чи заходів, їх послідовність, обсяг, терміни виконання, конкретних виконавців, результати виконання.

За терміном, на який розраховані, плани поділяються на: перспективні (охоплюють декілька років), річні, піврічні, квартальні, місячні, тижневі, щоденні.

Планування роботи управлінськї праці та соціального захисту населення має такі види:

- річне;
- щоквартальне;
- щомісячне.

Річний план роботи містить в собі всі заходи, які передбачається проводити протягом року, носять загальнообов'язковий характер, розраховані на певний період часу та можуть не мати точного терміну виконання. Тоді в графі “термін виконання” зазначають: постійно, протягом року, місяця.

Квартальний план є коригуючим. До нього вносять доповнення, уточнення пов'язані з фінансуванням, отриманням нових законодавчих актів, розпорядчих документів тощо.

Місячний план роботи має містити в собі конкретні заходи, які проводяться протягом даного місяця з зазначенням точних термінів виконання. Якщо робота не виконана чи з якихось причин перенесено термін (службова записка) виконання певного заходу, обов'язково треба зробити відповідний запис, вказуючи термін на який перенесено виконання даного пункту плану чи з якої причини не виконано ту чи іншу роботу.

В щомісячних планах роботи спеціаліста, на якого покладається питання попередження насильства в сім'ї повинно бути передбачено:

- перелік контрольних документів, термін виконання яких наступає у плановому місяці, та на підставі яких обґрунтовується планування заходів;
- підготовка матеріалів на семінари, наради, колеґії з питань здійснення заходів, спрямованих на забезпечення соціального та правового захисту сім'ї;
- вивчення та аналіз стану виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї»;
- проведення реєстрації, ведення обліку, забезпечення розгляду заяви чи повідомлення та вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї;
- організація роботи (виїзду) комісії суб'єктів взаємодії з питань попередження насильства в сім'ї щодо розгляду заяви чи повідомлення;
- підготовка акта з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення;
- вжиття заходів впливу на особу, яка вчиняє насильство в сім'ї;
- надання практичної та методичної допомоги членам сім'ї, де вчинено насильство або існує реальна загроза його вчинення;
- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо попередження насильства в сім'ї;

- формування банку даних сімей в яких скоювалося насильство;
- теми технічного навчання та самоосвіти.

Структура складання плану роботи спеціаліста на якого покладаються питання попередження насильства в сім'ї:

- номер заходу;
- зміст планового заходу;
- обґрунтування виконання заходу;
- термін виконання;
- відмітка про виконання;
- затвердив, розробив.

Тижневі та щоденні плани роботи особисто складають спеціалісти управлінь праці та соціального захисту населення згідно покладених на них функціональних обов'язків для планування робочого часу та навантаження на робочий тиждень (день).

Тижневі та щоденні плани складаються для більш раціонального розподілу працівником робочого часу при виконанні запланованих заходів, що передбачають точний погодинний розподіл часу, а також, якщо під час складання місячного плану не були враховані заходи, які виникли в процесі роботи.

Поради щодо складання особистого плану роботи на тиждень

Якщо у підрозділі проводяться щотижневі наради, не забудьте записати в календарі час їх проведення.

Не забувайте про свій індивідуальний план роботи і перенесіть заплановані у ньому на відповідний тиждень завдання в щотижневик, виділивши для їх виконання необхідний час.

Виділіть і згрупуйте окремо так звані «дрібні справи».

Розпочинайте свій робочий день із спокійного обдумування протягом 10-15 хвилин тих робіт, які Вам належить виконати в цей день.

Визначте для себе послідовність виконання цих робіт, чи виконайте спочатку найважчі завдання дня, а потім відповідно послідовності.

Складіть для себе приблизний план виконання робіт протягом дня. Після виконання кожного завдання викресліть його з плану роботи на день.

**Проект плану роботи
спеціаліста на якого покладаються питання попередження насильства в
сім'ї на _____ 20__ року для включення до плану роботи
відділу _____**

№ з/п	Зміст заходів	Обґрунтування необхідності здійснення заходу	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Створення банку даних щодо осіб, які постраждали від насильства в сім'ї	Наказ Мінсім'ямолодь спорту від 07.09.2009 № 3131/306	щомісячно до 30 числа	
2.	Створення банку даних щодо дітей, які постраждали від насильства в сім'ї	Наказ Мінсім'ямолодь спорту від 07.09.2009 № 3131/306	щомісячно до 30 числа	
3.	Організація роботи щодо розгляду заяв чи повідомлень про вчинення насильства в сім'ї	Наказ Мінсім'ямолодь спорту від 07.09.2009 № 3131/306	щомісячно	
4.	Звірка даних з органами внутрішніх справ щодо кількості звернень громадян з приводу сімейного насильства	Рішення координаційної ради з питань сім'ї і жінок при ОДА від 12.12.2013	щотижня	
5.	Звірка даних з районними секторами кримінальної міліції у справах дітей, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо фактів жорстокого поводження з дітьми	Рішення координаційної ради з питань сім'ї і жінок при облдержадміністрації від 12.12.2013	щомісячно	
6.	Надання консультацій з питань попередження насильства в сім'ї громадянам, підприємствам, установам і організаціям	Наказ Мінсім'ямолодь спорту від 07.09.2009 № 3131/306	щомісячно	

7.	Направлення жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для жертв насильства і сім'ї	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», наказу Мінсім'ямолодьспорту від 07.09.2009 № 3131/306	постійно при виявленні та зверненні громадян	
0.	Проводити засідання координаційної ради з розгляду питань щодо роботи з сім'ями, в яких вчинено насильство	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», наказу Мінсім'ямолодьспорту від 07.09.2009 № 3131/306	постійно при виявленні потреби	
9.	Підготовка та направлення до департаменту соціального захисту населення узагальнену інформацію (таблиця до додатку 1 та аналітична довідка) здійснення заходів щодо попередження насильства в сім'ї	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», наказу Мінсім'ямолодьспорту від 07.09.2009 № 3131/306, листів Мінсоцполітики від 13.09.2012 № 520/0/15-12/56 та № 529/0/15-12-56	щокварталу до 5 числа місяця наступного за звітним періодом (за I квартал, I півріччя, 9 місяців, за рік)	
10	Підготовка статистичної інформації про кількість сімей, в яких вчиняється насильство та впровадження корекційних програм для осіб, які його вчиняють	Лист Міністерства соціальної політики України від 24.04.2014 № 1305/0/205-14/57	щокварталу до 5 числа місяця наступного за звітним періодом (за I квартал, I півріччя, 9 місяців, за рік)	
11	Підготовка звітної форми по відстеженню чіткої взаємодії установ соціального захисту населення із центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та підрозділами органів внутрішніх справ з питань попередження насильства в сім'ї.	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», наказу Мінсім'ямолодьспорту від 07.09.2009 № 3131/306, листів Мінсоцполітики від 13.09.2012 № 520/0/15-12/56 та № 529/0/15-12-56	щокварталу до 5 числа місяця наступного за звітним періодом (за I квартал, I півріччя, 9 місяців, за рік)	

12	Контроль за впровадженням корекційних програм для осіб, що вчиняють насильство в сім'ї	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», наказу Мінсім'ямолодь спорту від 07.09.2009 № 3131/306,	Постійно	
13.	Ведення реєстру установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 № 2154-р «Про затвердження плану заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року» п.5. «Забезпечення ведення реєстру установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї»)	щокварталу при оновленні інформації	
14.	Підготовка інформації щодо виконання плану заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» в Миколаївській області до 2015 року	Розпорядження ОДА від 17.01.2011 № 6-р «Про затвердження плану заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» в Миколаївській області до 2015 року»	двічі на рік до 5 січня, до 5 липня	
15.	Підготовка узагальненої інформації щодо виконання в районі (місті) заходів проведення Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства»	Лист Міністерства соціальної політики України від _____ № _____, лист департаменту соціального захисту населення від _____ № _____	щороку до 19 грудня	
16.	Висвітлення в засобах масової інформації правові і організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 № 2709-III зі змінами від 25.09.2000	щомісячно	

	заходів з попередження насильства в сім'ї			
17.	Організація проведення (участь) тематичних семінарів, «круглих столів» щодо вирішення проблеми насильства в сім'ї та заходів, які існують з попередження насильства в сім'ї	Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», наказу Мінсім'ямолодь спорту від 07.09.2009 № 3131/306, відповідно до плану роботи управління, департаменту СЗН	щоквартальн о	
18.	Проведення «технавчання»: - нове у законодавстві; - практичне застосування норм чинного законодавства та інші питання	Згідно методичних рекомендацій ДСЗН Миколаївської ОДА	двічі на місяць	

Спеціаліст на якого покладаються питання попередження насильства в сім'ї відділу _____

(назва відділу)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

3. Перелік контрольних документів з питань попередження насильства в сім'ї.

№ з/п	Назва документа	Термін надання інформації
1	2	3
1.	Наказ Мінсім'ямолодьспорту від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї», листів Міністерства соціальної політики України від 13.09.2012 № 528/0/15-12/56, № 529/0/15-12/56	до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом за I квартал, I півріччя, 9 місяців, за рік) (аналітична інформація та таблиця (додаток 1)
2.	Інформація щодо дітей, які постраждали від насильства в сім'ї (Примітка 1)	Щомісяця до 30 числа
3.	Інформація щодо осіб, які постраждали від насильства в сім'ї (Примітка 2)	Щомісяця до 30 числа
4.	Статистична інформація про кількість сімей, в яких вчиняється насильство та впровадження корекційних програм для осіб, які його вчиняють	до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом за I квартал, I півріччя, 9 місяців, за рік)
5.	Звітна форма по відстеженню чіткої взаємодії установ соціального захисту населення із центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та підрозділами органів внутрішніх справ з питань попередження насильства в сім'ї	до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом за I квартал, I півріччя, 9 місяців, за рік)
6.	Розпорядження ОДА від 17.01.2011 № 6-р «Про затвердження плану заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» в Миколаївській області до 2015 року»	Щокварталу до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом
7.	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 № 2454-р «Про затвердження плану заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року» п.5. «Забезпечення ведення реєстру установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї» (Примітка 3).	Надання інформації до 15.08.2013, при потребі оновлення щокварталу

Примітка 1: з метою належного виконання наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» необхідно інформувати департамент соціального захисту населення облдержадміністрації про вчинення насильства над дітьми **щомісяця до 30 числа** за формою:

П.І.Б., рік народження дитини, що постраждала від насильства в сім'ї	Дата, коли трапився випадок	Опис ситуації, яка склалася	Причина, чому трапилося насильство в сім'ї	Прийняті заходи щодо покращення ситуації

Примітка 2: з метою належного виконання наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» необхідно **щомісяця до 30 числа** (перший контроль до 30.07.2013) надавати департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації звіт за формою:

ПІБ осіб, що постраждали від насильства в сім'ї	Опис ситуації, яка склалася	Причина, чому трапилося насильство в сім'ї	Прийняті заходи щодо покращення ситуації

Примітка 3: з метою виконання розпорядження від 01.12.2010 № 2454-р Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року» необхідно створити і забезпечити ведення реєстру установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї за формою:

Район/місто	Назва установи, організації	Адреса	П.І.Б. відповідальної особи	Контактні телефони

При зміні даних у запропонованій формі надавати оновлену інформацію щокварталу.

4. Перелік справ діловодства

4.1. Складання переліку для номенклатури справ

Номенклатура справ є обов'язковим документом, складається з метою встановлення єдиної системи формування справ, забезпечення їх обліку, швидкого розшуку документа за його змістом та видом, відбору документів на державне зберігання.

Номенклатура справ оформляється у відповідному порядку із зазначенням строків зберігання справ.

Розміщення справ у номенклатурі повинно відповідати ступеню важливості питань, що вирішуються, з урахуванням взаємозв'язку документів, включених до конкретних справ. Як правило, першою розміщується група справ, що включає документи органів вищого рівня, далі група організаційно-розпорядчої документації головного управління праці та соціального захисту населення (розпорядження, накази, рішення, протоколи тощо), районної державної адміністрації, планово – звітна документація і листування.

Загальні вимоги до оформлення та ведення номенклатури справ

Номенклатура справ головного спеціаліста відділу праці розробляється на підставі типової номенклатури та виходячи з конкретних умов.

Перелік справ спеціаліста є складовою часткою номенклатури справ структурного підрозділу та управління в цілому, розробляється безпосередньо спеціалістом за участю працівника канцелярії (загального відділу), погоджується заступником начальника управління - начальником відділу праці та затверджується наказом начальника управління.

Номенклатура справ структурного підрозділу щорічно переглядається, аналізується і уточнюється. Зміни до номенклатури справ відділу та управління затверджується наказом начальника управління.

Кожна справа, включена до номенклатури, повинна мати умовне призначення - індекс.

Кожна папка, включена до номенклатури, повинна містити повний перелік усіх документів, які до неї входять.

Кожен журнал повинен бути прошитий, із зазначенням загальної кількості пронумерованих у ньому сторінок, підписаний начальником відділу праці.

З метою підвищення оперативності розшуку документів папки розміщують відповідно до номенклатури справ. Обов'язково на корінцях обкладинок папок зазначають індекси за номенклатурою.

До номенклатури справ не включаються друковані видання, брошури, бюлетені, реферативні журнали тощо.

Листування групується за змістом та кореспондентським принципом і систематизується у хронологічній послідовності: документ-відповідь йде за документом-запитом.

Додатки до документів формуються у справи разом з документами, до яких вони відносяться.

Методичне керівництво і контроль за формуванням справ здійснює начальник відділу.

4.2. Формування справ

Формування справ – це групування виконаних документів у справи відповідно до номенклатури справ. Невиконані документи підшивати у справи забороняється.

Під час формування справ слід дотримуватися таких правил:

- групувати у справи тільки оригінали (у разі їх відсутності – засвідченні в установленому порядку копії) правильно оформлених і виконаних документів, не допускати включення до справ чорнових, особистих, дублюючих документів, що підлягають поверненню, та розмножених копій;

- групувати у справ документи одного діловодного року (за винятком перехідних справ);

- групувати у справи окремо документи постійного і тимчасового строків зберігання;

- включати до справи документи тільки з одного питання або групи споріднених питань, що становлять єдиний тематичний комплекс, спочатку ініціативний документ, а потім всі інші в логічній послідовності;

- перевіряти відповідність документів (за змістом, різновидом, автором, кореспондентом, найменуванням) заголовком справ за номенклатурою;

- якщо документи за своїм змістом і строком зберігання не можуть бути згруповані у справи, передбачені номенклатурою, заводиться нова справа з обов'язковим внесенням її найменування та строку зберігання до діючої номенклатури справ;

- справа не повинна перевищувати 250 аркушів (30-40 мм завтовшки).

Документи всередині справи групуються у хронологічному порядку чи логічному порядку або у їх поєднанні.

Розпорядчі документи разом з додатками групуються у справи за їх характером і хронологією.

Копії розпоряджень голови райдержадміністрації, протоколи нарад і колегій групуються в дві справи;

- 1)копії розпоряджень зі всіма додатками до них;

- 2)протоколи (копії для оперативно-довідкової роботи).

Доручення органів вищого рівня і документи, пов'язані з їх виконанням, групуються у справи за напрямками діяльності. Всередині справи документи систематизуються за датами доручень.

Листування групується за змістом та кореспондентським принципом і систематизується у хронологічній послідовності: документ-відповідь йде за документом-запитом.

Додатки до документів формуються у справи разом з документами, до яких вони відносяться.

Методичне керівництво і контроль за формуванням справ здійснює начальник відділу.

Закінчені справи постійного і тривалого (понад 10 років) строків зберігання повинні здаватися в архівний підрозділ управління для наступного зберігання та використання. справи тимчасового зберігання (до 10 років включно) можуть передаватися в архівний підрозділ управління за погодженням з начальником управління.

Передача справ в архівний підрозділ установи здійснюється встановленим чином у терміни та за графіком, затвердженим керівником установи.

У наведеному зразку примірної номенклатури справ, що додається нижче, індивідуальний номер-індекс справ для кожного відділу управління соціального захисту населення, на якій покладаються питання попередження насильства в сім'ї має бути окремий.

**Примірний перелік справ
для спеціаліста, на якого покладаються питання попередження
наси́льства в сім'ї, які включаються до номенклатури справ відділу**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник відділу _____
Підпис Розшифровка підпису
від “ ___ ” _____ 20__ р. .

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК НОМЕНКЛАТУРИ

- 01-01** Конституція України,, Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, Конвенції та Рекомендації ООН про права дитини
- 01-02** Укази та доручення Президента України, розпорядження та протокольні доручення Кабінету Міністрів України, накази Міністерства соціальної політики України
- 01-03** Розпорядження голови облдержадміністрації, голови райдержадміністрації, рішення районної ради, накази начальника департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації, накази начальника управління соціального захисту населення та інформація про стан їх виконання
- 01-04** Протоколи та матеріали засідань дорадчого органу з розгляду питань щодо роботи з сім'ями, в яких вчинено насильство
- 01-05** Доручення департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації та інформація про стан їх виконання
- 01-06** Листування з підрозділами органів внутрішніх справ, службами у справах дітей, центром соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді підприємствами, установами та організаціями району (міста) з питань попередження насильства в сім'ї
- 01-07** Журнал обліку заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення
- 01-00** Заяви, повідомлення, пропозиції, скарги громадян і матеріали про стан їх розгляду
- 01-09** Реєстр (перелік) установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї
- 01-10** Банк даних щодо осіб, які постраждали від насильства в сім'ї
Банк даних щодо дітей, які постраждали від насильства в сім'ї
- 01-11** План заходів з проведення Національної компанії «Стоп насильству!» в районі (місті) до 2015 року, Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства»
- 01-12** Звіти щодо попередження насильства в сім'ї
- 01-13** Матеріали семінарів, «круглих» столів, нарад з суб'єктами, які здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї
- 01-14** Матеріали інформаційно-роз'яснювальної роботи: статті в місцевих засобах масової інформації, тези для виступів на радіо (телебачення), буклети, листівки, правових навчань
- 01-15** Плани роботи
- 01-16** Плани «технавчання»

5. Державна політика у сфері попередження насильства в сім'ї (основні нормативно-правові документи)

Конституція України:

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 23. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Стаття 20. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання. Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Для поповнення, накопичення нормативно-правової бази пропонуємо використовувати документи в урядових друкованих виданнях та мережу Internet – сайт: www.rada.gov.ua; (Верховна Рада України)

www.president.gov.ua; (Президент України)

www.kmu.gov.ua; (Кабінет Міністрів України)

www.mlsp.gov.ua; (Міністерство соціальної політики України)

www.oga.gov.ua; (Миколаївська обласна державна адміністрація)

www.sotzahist.mk.ua (Департамент соціального захисту населення Миколаївської обласної державної адміністрації)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про попередження насильства в сім'ї

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 7 лютого 2007 року N 609-V, від 25 вересня 2000 року N 599-VI

(У тексті Закону слова "у справах неповнолітніх" замінено словами "у справах дітей" згідно із Законом України від 7 лютого 2007 року N 609-V)

Цей Закон визначає правові і організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

Для цілей цього Закону наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю;

фізичне насильство в сім'ї - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності;

сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї;

психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю;

економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я;

члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання;

(статтю 1 доповнено новим абзацом сьомим згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI, у зв'язку з цим абзаци сьомий - одинадцятий вважати відповідно абзацами восьмим - дванадцятим)

жертва насильства в сім'ї - член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї;

попередження насильства в сім'ї - система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї;

реальна загроза вчинення насильства в сім'ї - погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій, передбачених абзацом другим цієї статті, якщо є реальні підстави очікувати її виконання;

захисний припис - спеціальна форма реагування служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах дітей щодо захисту жертви насильства в сім'ї, яким особі, яка вчинила насильство в сім'ї, забороняється вчиняти певні дії стосовно жертви насильства в сім'ї;

абзац дванадцятий статті 1 виключено.

(згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

корекційна програма - програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство в сім'ї.

(статтю 1 доповнено абзацом тринадцятим згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

Стаття 2. Законодавство про попередження насильства в сім'ї

Законодавство про попередження насильства в сім'ї складається з Конституції України, цього Закону, інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини щодо попередження насильства в сім'ї.

Стаття 3. Органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

1. Здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї в межах наданих їм повноважень покладається на:

1) спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї;

2) відповідні підрозділи органів внутрішніх справ;

(пункт 2 частини першої статті 3 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

3) органи опіки і піклування;

4) спеціалізовані установи для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства:

кризові центри для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення (далі - кризові центри);

центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї.

(пункт 4 частини першої статті 3 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

2. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності, об'єднання громадян, а також окремі громадяни можуть сприяти у здійсненні заходів з попередження насильства в сім'ї.

Стаття 4. Підстави для вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї

1. Підставами для вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї є: заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї.

2. Заява та повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення приймаються за місцем проживання постраждалого органами, зазначеними в пунктах 1 та 2 частини першої статті 3 цього Закону.

3. Орган, до якого надійшла заява або надійшло повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, розглядає заяву чи повідомлення та вживає в межах своїх повноважень передбачені законом заходи з попередження насильства в сім'ї.

4. Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ II

ОРГАНИ ТА УСТАНОВИ, НА ЯКІ ПОКЛАДАЄТЬСЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Стаття 5. Повноваження спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї

Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї:

бере участь в розробленні та реалізує державну політику щодо попередження насильства в сім'ї;

координує діяльність відповідних підрозділів органів внутрішніх справ, органів опіки і піклування у питаннях попередження насильства в сім'ї;

(абзац третій статті 5 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

визначає потребу регіонів у створенні спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї та організовує роботу з їх створення;

(абзац четвертий статті 5 у редакції Закону України від 25.09.2000 N 599-VI)

здійснює контроль за організацією і діяльністю спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;

розробляє і затверджує методичні рекомендації щодо проходження корекційної програми та організовує забезпечення кризових центрів такими методичними рекомендаціями;

(статтю 5 доповнено новим абзацом шостим згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI, у зв'язку з цим абзаци шостий - дванадцятий вважати відповідно абзацами сьомим - тринадцятим)

здійснює збір та узагальнення даних про насильство в сім'ї відповідно до законодавства;

організовує і проводить соціологічні, психолого-педагогічні та кримінологічні дослідження насильства в сім'ї;

надає органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам і організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян, окремим громадянам методичну і практичну допомогу, консультації з питань попередження насильства в сім'ї;

організовує і проводить просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;

організовує і проводить просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед громадськості про проблему насильства в сім'ї та заходи, які існують з попередження насильства в сім'ї;

(статтю 5 доповнено новим абзацом одинадцятим згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

організовує проходження корекційної програми особами, які вчинили насильство в сім'ї;

(статтю 5 доповнено новим абзацом дванадцятим згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI, у зв'язку з цим абзаци одинадцятий - тринадцятий вважати відповідно абзацами тринадцятим - п'ятнадцятим)

звертається до центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування за наданням відповідної допомоги жертвам насильства в сім'ї;

приймає і розглядає заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї і реальну загрозу його вчинення;

направляє жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї.

Стаття 6. Повноваження відповідних підрозділів органів внутрішніх справ щодо попередження насильства в сім'ї

(назва статті 6 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

1. В органах внутрішніх справ заходи щодо попередження насильства в сім'ї здійснюють служба дільничних інспекторів міліції та кримінальна міліція у справах дітей, які:

виявляють причини і умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї, вживають у межах своїх повноважень заходів щодо їх усунення;

беруть на профілактичний облік осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї, та проводять виховно-попереджувальну роботу з ними;

відвідують сім'ї, члени яких перебувають на профілактичному обліку, за місцем їх проживання і проводять з ними профілактичну роботу;

вносять офіційні попередження членам сім'ї про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї;

приймають та розглядають у межах своїх повноважень, визначених законом, заяви і повідомлення про насильство в сім'ї або про реальну загрозу його вчинення;

вживають відповідних заходів щодо припинення насильства в сім'ї, а також дій членів сім'ї, що направлені на виконання реальної загрози вчинення насильства в сім'ї;

повідомляють членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;

направляють жертв насильства в сім'ї до спеціалізованих установ для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства;

вносять захисні приписи у випадках, передбачених цим Законом;

контролюють виконання вимог захисних приписів;

направляють осіб, які вчинили насильство в сім'ї, до кризових центрів для проходження корекційної програми;

взаємодіють із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї, з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства у питаннях попередження насильства в сім'ї;

надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів;

здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом.

(частина перша статті 6 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

2. Повноваження кримінальної міліції у справах дітей поширюються на випадки, коли жертва насильства в сім'ї або особа, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, а також особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягли 10-річного віку.

Стаття 7. Повноваження органів опіки і піклування щодо попередження насильства в сім'ї

Органи опіки і піклування:

надають допомогу у відновленні порушених прав та захисті законних інтересів неповнолітнім, які мають батьків і проживають у сім'ях, дітям-

сиротам, які залишилися без піклування батьків і виховуються в сім'ях опікунів (піклувальників), прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, а також членам сім'ї, визнаним в судовому порядку недієздатними, у випадках, коли стосовно них вчинено або існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

представляють у суді інтереси неповнолітніх та недієздатних членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї або стали жертвами насильства в сім'ї;

(абзац третій статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом.

Стаття 0. Кризові центри

1. Кризові центри створюються місцевими державними адміністраціями за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї відповідно до соціальних потреб регіону.

2. Кризові центри можуть також створюватися органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, благодійними фондами, об'єднаннями громадян і окремими громадянами за погодженням із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї і реєструються в порядку, визначеному законом.

3. Працівники кризових центрів:

здійснюють прийом членів сім'ї, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;

здійснюють прийом осіб, які вчинили насильство в сім'ї, для проходження корекційної програми;

організують надання необхідної психологічної, педагогічної, медичної, юридичної допомоги членам сім'ї, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;

розробляють корекційні програми та організують їх проходження особами, які вчинили насильство в сім'ї;

відповідно до можливостей надають притулок для тимчасового перебування членам сім'ї, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;

повідомляють членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;

повідомляють службу дільничних інспекторів міліції чи кримінальну міліцію у справах дітей про виявлені факти реальної загрози застосування насильства в сім'ї або про факти вчинення такого насильства;

вивчають і узагальнюють причини та умови конкретних проявів насильства в сім'ї;

надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів;

забезпечують збереження конфіденційної інформації щодо осіб, які звернулися до кризового центру про допомогу;

взаємодіють із засобами масової інформації, громадськими організаціями у проведенні просвітницької та виховної роботи з питань попередження насильства в сім'ї.

(частина третя статті 0 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

4. Кризові центри є неприбутковими організаціями, користуються правами юридичної особи, мають власні бланки, печатку з зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

Стаття 9. Центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї

1. Центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї створюються відповідно до законодавства, що регламентує створення закладів охорони здоров'я. Центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї можуть створюватися в системі діючих закладів охорони здоров'я.

2. В центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї поміщаються жертви насильства в сім'ї (з їхньої згоди або на їхнє прохання) на підставі рішення медичної комісії центру. Щодо неповнолітніх членів сім'ї необхідна згода одного з батьків, усиновителів, опікуна чи піклувальника у разі, якщо вони не зазнали насильства від одного з них, або органу опіки і піклування.

(частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

3. Жертви насильства в сім'ї перебувають у центрах медико-соціальної реабілітації протягом терміну, необхідного для їхнього лікування та психо-соціальної реабілітації. За їхнім бажанням вони можуть пройти курс лікування та психо-соціальної реабілітації амбулаторно.

4. Працівники центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї:

надають жертвам насильства в сім'ї первинну медико-санітарну і психологічну допомогу, окремі види психіатричної допомоги на підставах та в порядку, передбачених Законом України "Про психіатричну допомогу", іншими законами;

за необхідності направляють жертв насильства в сім'ї для відповідного подальшого лікування;

організують надання юридичних консультацій жертвам насильства в сім'ї;

повідомляють про вчинене насильство в сім'ї службу дільничних інспекторів міліції чи кримінальну міліцію у справах дітей;

надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів.

Розділ III

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Стаття 10. Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї

1. Члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, виноситься офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, за умови відсутності в його діях ознак злочину, службою дільничних інспекторів міліції або кримінальною міліцією у справах дітей, про що йому повідомляється під розписку.

2. Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути винесено осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

3. У разі вчинення особою насильства в сім'ї, після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, ця особа направляється до кризового центру для проходження корекційної програми, а також щодо неї у випадках і в порядку, передбачених цим Законом, може бути винесено захисний припис.

Проходження корекційної програми для такої особи є обов'язковим.

(частина третя статті 10 у редакції Закону України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

Стаття 11. Виключена

(згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

Стаття 12. Взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї

1. Членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції чи кримінальна міліція у справах дітей беруть на профілактичний облік.

2. Зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, проводиться органами, які брали особу на такий облік, якщо протягом року після останнього факту вчинення насильства в сім'ї особа жодного разу не вчинила насильства в сім'ї.

3. Порядок взяття на профілактичний облік та порядок зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, затверджуються Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 13. Захисний припис

1. Особі, яка вчинила насильство в сім'ї після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, дільничним інспектором міліції або працівником кримінальної служби у справах дітей за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором може бути винесений захисний припис.

2. Захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину.

3. Захисний припис може бути винесений до осудної особи, яка на момент винесення захисного припису досягла 16-річного віку.

4. Захисним приписом особі, стосовно якої він винесений, може бути заборонено чинити певну дію (дії) по відношенню до жертви насильства в сім'ї, а саме:

чинити конкретні акти насильства в сім'ї;

отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;

розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;

відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;

вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

5. Зазначені у частині четвертій цієї статті обмеження встановлюються на термін до 90 діб з дня погодження захисного припису з прокурором.

(частина п'ята статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 25.09.2000 р. N 599-VI)

Стаття 14. Стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї

Рішення про стягнення з осіб, які вчинили насильство в сім'ї, коштів на відшкодування витрат на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї приймається судом в установленому законом порядку за позовом адміністрації спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї.

Розділ IV

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Стаття 15. Відповідальність за вчинення насильства в сім'ї

Члени сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність відповідно до закону.

Розділ V

ФІНАНСУВАННЯ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ, НА ЯКІ ПОКЛАДАЄТЬСЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Стаття 16. Джерела фінансування органів, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, і спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї

1. Фінансування органів та установ з попередження насильства в сім'ї, які належать до системи органів виконавчої влади чи органів місцевого

самоврядування, здійснюється за рахунок коштів бюджету відповідного рівня.

2. Фінансування спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї, створених підприємствами, установами, організаціями, благодійними фондами, об'єднаннями громадян чи окремими громадянами, здійснюється за рахунок їхніх власних коштів.

3. Спеціалізовані установи для жертв насильства в сім'ї мають право на регресний позов про відшкодування коштів на утримання жертв насильства в сім'ї до осіб, які вчинили насильство в сім'ї.

Розділ VI

ОХОРОНА ПРАВ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Стаття 17. Охорона прав членів сім'ї при здійсненні заходів з попередження насильства в сім'ї

1. Членам сім'ї, стосовно яких здійснюються заходи з попередження насильства в сім'ї, держава гарантує охорону прав і законних інтересів.

2. Посадові особи та працівники, які здійснюють заходи з попередження насильства в сім'ї, не можуть розголошувати відомості про особисте та сімейне життя, що стали їм відомі у зв'язку з виконанням їх службових обов'язків.

Розділ VII

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом місяця з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до своєї компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування центральними і місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ 15 листопада 2001 року N 2709-III

МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Н А К А З

07.09.2009

№ 3131/306

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
30 вересня 2009 р.
за N 917/16933

**Про затвердження Інструкції
щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних
за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в
сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та
молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань
здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї**

{Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 371/549 ([з1150-12](#)) від 20.06.2012}

Відповідно до Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" від 15.10.2001 N 2709-III ([2709-14](#)) та з метою забезпечення взаємодії органів і установ, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Н А К А З У Є М О:

1. Затвердити Інструкцію щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї", що додається.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 371/549 ([з1150-12](#)) від 20.06.2012 }

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурним підрозділам, відповідальним за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, службам у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій; Республіканському Автономної Республіки Крим, обласним, Київському та Севастопольському міським центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, ГУМВС України в Автономній Республіці Крим, м. Києві та Київській області, УМВС України в областях та м. Севастополі забезпечити неухильне виконання зазначеної Інструкції.

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 371/549 ([з1150-12](#)) від 20.06.2012 }

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді і Міністерства внутрішніх справ України від 09.03.2004 № 3/235 ([z0399-04](#)) "Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, служб у справах неповнолітніх, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї", зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30.03.2004 за № 399/0990.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту Кондратюк Т.В та заступників Міністра внутрішніх справ України Савченка О.І. та Євдокимова В.М.

5. Наказ набирає чинності через 10 днів після його державної реєстрації.

Міністр України у справах сім'ї, молоді та спорту

Ю.О.Павленко

Міністр внутрішніх справ України

Ю.В.Луценко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства України
у справах сім'ї, молоді та спорту,
Міністерства внутрішніх
справ України
07.09.2009 N 3131/306

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
30 вересня 2009 р.
за N 917/16933

ІНСТРУКЦІЯ

щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

{Назва Інструкції із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 371/549 ([з1150-12](#)) від 20.06.2012}

{У тексті Інструкції та додатків до неї слова "Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту" у всіх відмінках замінено словами "Міністерство соціальної політики України" відповідних відмінках; слова "управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту" у всіх відмінках замінено словами "структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї" у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 371/549 ([з1150-12](#)) від 20.06.2012 }

І. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція визначає порядок структурними підрозділами, відповідальними за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, службами у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідними підрозділами органів внутрішніх справ заходів щодо попередження насильства в сім'ї і механізм їх взаємодії при здійсненні таких заходів.

1.2. У своїй діяльності щодо попередження насильства в сім'ї структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органи внутрішніх справ керуються Конституцією України ([254к/96-ВР](#)), Законами України "Про попередження насильства в сім'ї" ([2709-14](#)), "Про міліцію" ([565-12](#)), "Про охорону дитинства" ([2402-14](#)), "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" ([20/95-ВР](#)), "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" ([2550-14](#)), Сімейним кодексом України ([2947-14](#)), постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 N 616 ([616-2003-п](#)) "Про

затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу", наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 N 5/34/24/11 ([z0099-04](#)) "Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення", зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22.01.2004 за N 99/0690, наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 14.06.2006 N 1903/300/452/221/556/596/106 ([z0024-06](#)) "Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах", зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.07.2006 за N 024/12690, іншими нормативно-правовими актами та цією Інструкцією.

Насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Фізичне насильство в сім'ї - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності.

Сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю.

Економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

Попередження насильства в сім'ї - система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї.

Реальна загроза вчинення насильства в сім'ї - погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій фізичного,

сексуального, психологічного чи економічного спрямування, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному та психічному здоров'ю, якщо є реальні підстави очікувати її виконання.

Жертва насильства в сім'ї - член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї.

Члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.

Корекційна програма - програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство.

II. Повноваження щодо попередження насильства в сім'ї

2.1. Структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї:

координують дії служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань попередження насильства в сім'ї;

направляють жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї;

здійснюють контроль за організацією і діяльністю спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;

для організації надання необхідної допомоги членам сім'ї, де вчинено насильство або стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, ведуть облік даних про організації, установи та заклади, які працюють за напрямом попередження насильства в сім'ї, та послуги, які ними надаються;

співпрацюють з громадськими організаціями, об'єднаннями громадян щодо попередження насильства в сім'ї;

інформують громадськість про організації, установи та органи, які надають допомогу членам сім'ї, де вчинено насильство або існує реальна загроза його вчинення;

організують проведення семінарів, "круглих столів", конференцій та інших заходів з питань попередження насильства в сім'ї;

організують надання психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, інформаційних та інших послуг членам сім'ї, в якій було вчинено насильство або існує реальна загроза його вчинення;

ініціюють винесення питання щодо проведення подальшої роботи з сім'єю, в якій вчинено насильство, на засідання дорадчого органу відповідно до наказу Мінсім'ямолодьспорту, МОЗ, МОН, Мінпраці, Мінтрансзв'язку, МВС та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 14.06.2006 N 1903/300/452/221/556/596/106 (z0024-06) "Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи з

сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12.07.2006 за N 024/12690.

2.2. Для збору даних про випадки насильства в сім'ї структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політик щодо попередження насильства в сім'ї Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій щокварталу узагальнюють інформацію, яка надходить від управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту районних (міських) державних адміністрацій, та надсилають її до Міністерства соціальної політики України.

структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї районних (міських) державних адміністрацій щокварталу узагальнюють інформацію, яка надходить від центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей, органів внутрішніх справ, згідно з додатком 1.

За наслідками узагальненої інформації структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї визначають потребу регіону у створенні спеціалізованих установ для осіб, які вчинили насильство в сім'ї і жертв насильства та вносять відповідні пропозиції на розгляд місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2.3. Структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї районних (міських) державних адміністрацій приймають та розглядають заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення (далі - заяви та повідомлення) відповідно до Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 N 616 ([616-2003-п](#)).

Заяви та повідомлення реєструються у журналі обліку заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення згідно з додатком 2.

Заяви та повідомлення після їх реєстрації направляються до територіального органу внутрішніх справ.

Копії заяв та повідомлень залишаються в управлінні (відділі) у справах сім'ї, молоді та спорту для відстеження результатів подальшої роботи та вжитих заходів.

Усна заява та повідомлення записується посадовою особою структурного підрозділу, відповідального за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, про що складається відповідний акт отримання усної заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення згідно з додатком 3.

Акт реєструється у журналі обліку заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї та направляється до відповідного органу внутрішніх справ.

Копія акта залишається в управлінні (відділі) у справах сім'ї, молоді та спорту.

Під час розгляду заяв та повідомлень відвідання постраждалого від насильства в сім'ї або особи, стосовно якої існує реальна загроза його вчинення, здійснюється за місцем проживання відповідно до пункту 10 Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 N 616 ([616-2003-п](#)), про що складається акт з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення згідно з додатком 4.

Оригінал акта зберігається в управлінні (відділі) у справах сім'ї, молоді та спорту. Копії акта надаються (надсилаються) представникам органів виконавчої влади, які брали участь у відвіданні.

2.4. За направленням органів внутрішніх справ структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, молоді та спорту організують та забезпечують проходження особами, які вчинили насильство в сім'ї, реабілітаційних заходів (корекційних програм), які проводяться спеціалістами, які пройшли відповідне навчання щодо роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, зокрема:

організують навчання фахівців, які проводять корекційні програми з особами, які вчиняють насильство в сім'ї;

забезпечують фахівців, які проводять корекційні програми з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, методичними рекомендаціями щодо впровадження та реалізації цих програм.

До проведення корекційних програм з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, можуть залучатися суб'єкти, що надають соціальні послуги сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах.

У разі неявки особи, яка отримала направлення для проходження реабілітаційних заходів (корекційних програм), або ухилення від їх проходження без поважних причин структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї контролюють надання протягом трьох робочих днів спеціалістами, які здійснюють реабілітаційні заходи (корекційні програми), письмового повідомлення про непроходження корекційної програми згідно з додатком 5 до органу внутрішніх справ, який видав направлення.

2.5. Служби у справах дітей:

ведуть облік дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, у тому числі стосовно яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення;

у разі виникнення безпосередньої загрози життю чи здоров'ю дитини вживають заходів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24.09.2000 N 066 ([066-2000-п](#)) "Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини";

здійснюють прийом інформації про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, а також про випадки жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення та в межах своїх повноважень вживають заходів щодо захисту прав дитини;

порушують питання перед відповідними органами про притягнення до відповідальності фізичних та юридичних осіб, які допустили порушення прав, свобод і законних інтересів дітей;

представляють інтереси дітей у судах;

протягом трьох днів з дня отримання інформації про випадки вчинення насильства в сім'ї стосовно дитини або реальної загрози його вчинення повідомляють відповідний структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї та органи внутрішніх справ для вжиття відповідних заходів;

щокварталу, в межах своїх повноважень, надають відповідним структурним підрозділам, відповідальним за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї інформацію про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення згідно з додатком 1.

2.6. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

приймають інформацію про випадки вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення;

забезпечують надання особам, які постраждали від насильства в сім'ї, психологічної, соціально-педагогічної, соціально-економічної, інформаційної, соціально-медичної та юридичної допомоги;

здійснюють соціальне інспектування сімей, де мають місце випадки вчинення насильства в сім'ї або в яких існує реальна загроза його вчинення, відповідно до Порядку здійснення центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді соціального інспектування сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, затвердженого наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 27 травня 2010 року N 1400 ([z0569-10](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 липня 2010 року за N 569/17064; { Абзац четвертий пункту 2.6 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 371/549 ([z1150-12](#)) від 20.06.2012 }

здійснюють соціальний супровід сімей, де мають місце випадки вчинення насильства в сім'ї або в яких існує реальна загроза його вчинення, відповідно до Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, затвердженого наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 25.04.2000 N 1795 ([z0471-00](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.05.2000 за N 471/15162;

забезпечують здійснення закладами соціального обслуговування заходів, спрямованих на відновлення соціальних функцій, морального, психічного та фізичного стану членів сім'ї, стосовно яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення;

протягом трьох днів з дня отримання інформації про випадки вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення повідомляють відповідний структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, а у випадку вчинення насильства стосовно дитини - також службу у справах дітей та органи внутрішніх справ;

щокварталу в межах своїх повноважень надають відповідним структурним підрозділам, відповідальним за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї інформацію про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення згідно з додатком 1.

2.7. Органи внутрішніх справ:

проводять роз'яснювальну роботу в сім'ях, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення, повідомляють членів сім'ї про права, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися, та передбачену законодавством відповідальність;

приймають та розглядають заяви та повідомлення відповідно до Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 N 616 ([616-2003-п](#)), та нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України;

інформують протягом трьох днів про отримання заяви чи повідомлення відповідний структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, а у випадках, коли заява та повідомлення стосується неповнолітнього або недієздатного члена сім'ї - службу у справах дітей та орган опіки і піклування згідно з додатком 6;

отримавши заяву чи повідомлення або іншу інформацію про вчинення насильства в сім'ї, вживають передбачених чинним законодавством заходів щодо припинення насильства. У разі необхідності надання потерпілому або правопорушнику першої медичної допомоги викликають бригаду швидкої медичної допомоги;

при безпосередній загрозі життю та здоров'ю дитини або інших членів сім'ї, які постраждали від насильства в сім'ї, вживають заходів щодо ліквідації цієї загрози та надають необхідну допомогу у направленні до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;

у разі встановлення в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину, приймають рішення відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України ([1001-05](#), [1002-05](#), [1003-05](#)), а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення - відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення ([00731-10](#), [00732-10](#));

щокварталу у межах своїх повноважень надають відповідним структурним підрозділам, відповідальним за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї інформацію згідно з додатком 1.

2.0. Структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей та органи внутрішніх справ у межах своїх повноважень:

надають консультації з питань попередження насильства в сім'ї громадянам, підприємствам, установам і організаціям, органам виконавчої влади та місцевого самоврядування;

беруть участь у проведенні семінарів, "круглих столів", конференцій та інших заходів з питань попередження насильства в сім'ї;

виявляють причини та умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї, вживають заходів щодо їх усунення;

вносять до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування подання з питань попередження насильства в сім'ї;

здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені чинним законодавством.

III. Здійснення спеціальних заходів з попередження насильства в сім'ї

3.1. Працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, виноситься офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї згідно з додатком 7, про що його повідомляють під розписку.

Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути винесено осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї є:

заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання щодо вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї;

отримання інформації про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення (звернення громадян, організацій, підприємств, навчальних закладів тощо).

3.2. Члена сім'ї, якому було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції або кримінальна міліція у справах дітей беруть на профілактичний облік та знімають цих осіб з профільного обліку відповідно до Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" ([2709-14](#)) та Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 листопада 2010 року № 550 ([з1219-10](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 6 грудня 2010 року за № 1219/10514. {Абзац перший пункту 3.2 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики № 371/549 ([з1150-12](#)) від 20.06.2012}

Працівниками кримінальної міліції у справах дітей профілактичні справи заводяться у випадках, коли особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягла 10-річного віку.

3.3. У разі вчинення особою насильства в сім'ї після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї служба дільничних інспекторів міліції або кримінальна міліція у справах дітей видає цій особі під розписку (додаток 0) направлення на проходження корекційної програми (додаток 9) та в триденний строк надсилає до відповідного кризового центру повідомлення про направлення особи на проходження корекційної програми (додаток 10).

3.4. Особі, яка вчинила насильство в сім'ї, після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї дільничним інспектором міліції або працівником кримінальної міліції у справах дітей за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором може бути винесений захисний припис (додаток 11).

На погодження захисного припису начальнику відповідного органу внутрішніх справ та прокурору подаються офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, заява та повідомлення (інформація) про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення та інші матеріали, які характеризують особу, яка вчинила насильство в сім'ї.

Захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину.

Захисний припис може бути винесений осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

Захисним приписом особі, стосовно якої він винесений, може бути заборонено чинити певну дію (дії) по відношенню до жертви насильства в сім'ї, а саме:

чинити конкретні акти насильства в сім'ї;

отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;

розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;

відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;

вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

3.5. Офіційні попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї та захисні приписи виносяться працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей за місцем проживання особи, яка вчинила насильство в сім'ї.

Про відмову особи від підписання цих документів у них робиться відповідний запис.

Заступник директора департаменту
сімейної та гендерної політики –
начальник відділу соціальної підтримки сімей
Начальник Департаменту
з громадської безпеки МВС України

Н.М.Орловська

В.І.Маєвський

Додаток 1
до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Інформація _____
про здійснення заходів щодо попередження насильства в сім'ї за _____ 20__ року

Кількість звернень щодо насильства в сім'ї, які надійшли протягом звітнього періоду	з них надійшли від			Кількість осіб, направлених на корекційні програми	з них		Кількість осіб, які пройшли корекційні програми	Кількість винесених офіційних попереджень	Кількість винесених захисних приписів	Кількість осіб, які перебувають на обліку з приводу вчинення насильства в сім'ї	з них					Кількість сімей, занесених до Банку даних сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах (з приводу насильства в сім'ї)	З них кількість сімей, охоплених соціальним супроводом протягом звітнього періоду	Кількість осіб, охоплених соціальними послугами (з приводу насильства в сім'ї)	Кількість сімей, направлених до центру соціально-психологічної допомоги	Кількість дітей, які перебувають на обліку з приводу насильства чи жорстокого поводження з ними	Кількість здійснених заходів з приводу захисту прав дитини від насильства в сім'ї	Кошти, витрачені на реалізацію заходів з питань попередження насильства в сім'ї (грн)	
	дітей	жінок	чоловіків		жінок	чоловіків					у службі дільничних інспекторів міліції	у кримінальній міліції у справах дітей											
1	2	3	4	5	6	7	0	9	10	11	12	13	14	15	16	17	10	19	20	21	22	23	

Примітка. Інформація подається за I квартал, I півріччя, 9 місяців та за рік до структурного підрозділу, відповідального за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї - до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом;
у графах 5-7 та 9-16 інформація надається органами внутрішніх справ (інформація від служби дільничних інспекторів міліції та від кримінальної міліції у справах дітей подається окремо);
у графі 0 інформація надається спеціалістами, які проводять корекційні програми;
у графах 17-20 інформація надається центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
у графах 21 та 22 інформація надається службами у справах дітей.

Додаток 2

до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ
заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення**

№ з/п	Дата отримання заяви (повідомлення)	Прізвище, ім'я, по батькові особи, щодо якої вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яка вчинила насильство в сім'ї	Місце проживання	Наявність у сім'ї неповнолітніх дітей (зазначити прізвище, ім'я та рік народження дитини)	Стислий зміст заяви чи повідомлення	Вжиті заходи	Дата складання акта з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення
1	2	3	4	5	6	7	0	9

Примітка. У графі 0 зазначаються всі суб'єкти, задіяні до вирішення проблеми, та конкретні заходи, які кожним із них здійснювались.

Додаток 3
до Інструкції щодо порядку взаємодії
управлінь (відділів) у справах сім'ї,
молоді та спорту, служб у справах
дітей, центрів соціальних служб для
сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з
питань здійснення заходів з
попередження насильства в сім'ї

АКТ
отримання усної заяви та повідомлення про вчинення насильства
в сім'ї або реальну загрозу його вчинення

Дата _____

Акт склав _____
(П.І.Б., посада відповідальної особи)

(П.І.Б., дата народження, місце проживання заявника)

заявляє, що " ____ " _____ 20 ____ року в її (його) сім'ї

(П.І.Б., дата народження, адреса реєстрації та фактичного місця проживання)

за адресою _____

СТОСОВНО _____
(П.І.Б. та дата народження потерпілих)

було вчинено насильство в сім'ї/існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї.
(необхідне підкреслити)

Стосовно потерпілої (го, их) правопорушником було вчинено насильство:

фізичне: *побиття, удари, опіки, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити);

психологічне: *погрози, образи, залякування, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити);

сексуальне: *примушування до статевого зв'язку, звалтування, розбещення*
неповнолітніх, інше _____
(необхідне підкреслити) (зазначити);

економічне: *позбавлення грошей, житла, їжі, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Наявність видимих тілесних ушкоджень: *синці, подряпини, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Потерпіла (ий, і) потребує(ють) допомоги: *психологічної, юридичної, медико-соціальної, профілактичної роботи з правопорушником, допомоги соціального працівника, реабілітації, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Вжиті заходи: *направлена інформація до органів внутрішніх справ, надано медичну, психологічну, юридичну допомогу, направлено до центру медико-соціальної реабілітації, кризового центру, центру соціально-психологічної допомоги, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді,*
(необхідне підкреслити)
інше _____
(зазначити)

Додаток: *письмова заява, пояснення, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

на ___ арк. в ___ прим.

Підпис заявниці(ка) _____

Підпис посадової особи _____ "___" _____ 20__ року

Додаток 4
до Інструкції щодо порядку взаємодії
управлінь (відділів) у справах сім'ї,
молоді та спорту, служб у справах
дітей, центрів соціальних служб для
сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з
питань здійснення заходів з
попередження насильства в сім'ї

АКТ
з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його
вчинення

" ___ " _____ 20__ року

(вказати прізвище та ініціали потерпілого (их) від насильства в сім'ї)

Місце
проживання _____
Тел. _____

Комісія у складі:

1. _____
(П.І.Б, місце роботи, посада)
2. _____
(П.І.Б, місце роботи, посада)
3. _____
(П.І.Б, місце роботи, посада)

відвідала сім'ю з метою з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або
реальної загрози його вчинення, за наслідками якого склала цей акт.

Комісією виявлено, що сім'я _____ складається з
_____ осіб, а саме:

Мати: _____
(П.І.Б.) (дата народження)

Батько: _____
(П.І.Б.) (дата народження)

Діти: _____
(П.І.Б.) (дата народження)

(П.І.Б.) (дата народження)

(П.І.Б.) (дата народження)

(П.І.Б.) (дата народження)

(П.І.Б.) (дата народження)

Інші особи, які проживають разом (родинні зв'язки):

Баба: _____ (П.І.Б.) _____ (дата народження)
 Дід: _____ (П.І.Б.) _____ (дата народження)
 Інші (вказати): _____ (П.І.Б.) _____ (дата народження)
 _____ (П.І.Б.) _____ (дата народження)

Сім'я проживає: у власному, найманому будинку, у будинку батьків, родичів, друзів, у гуртожитку, інше _____ (необхідне підкреслити) _____ (вказати)

Характеристика приміщення: _____

Власник житла _____ (П.І.Б.)

Додаткова інформація про сім'ю:

Повна сім'я (багатодітна сім'я; сім'я усиновлювачів; сім'я опікунів/піклувальників; неповнолітні батьки; позашлюбна дитина/дитина від іншого шлюбу; жінка, якою проживає чоловік, не є біологічною матір'ю дитини; повернення дитини/одного з батьків з місць позбавлення волі)

(необхідне підкреслити) *інше* _____ (вказати)

Неповна сім'я (багатодітна сім'я; сім'я усиновлювача; сім'я опікуна/піклувальника; батьки розлучені, але проживають разом; неповнолітні батько/матір; перебування одного з батьків у місцях позбавлення волі; батьки не розлучені, але проживають окремо; місцезнаходження одного з батьків невідоме, інше) _____

(необхідне підкреслити) _____ (вказати)

Загальний аналіз ситуації, що спричинила факти прояву насильства в сім'ї _____

Вжиті заходи щодо припинення насильства та надання допомоги членам сім'ї, які постраждали від насильства: _____

Висновки щодо необхідності здійснення подальшої роботи: _____

Ставлення членів сім'ї до співпраці з відповідними органами та установами, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї,

Підпис одного з членів сім'ї _____ (П.І.Б)

Підписи членів комісії: _____ (П.І.Б)

_____ (П.І.Б)

_____ (П.І.Б)

М.П.

(районного управління (відділу) у справах сім'ї, молоді та спорту)

Начальник управління (відділу)
у справах сім'ї, молоді та спорту

_____ (підпис) _____ (П.І.Б)

Додаток 5
до Інструкції щодо порядку
взаємодії управлінь (відділів) у
справах сім'ї, молоді та спорту,
служб у справах дітей, центрів
соціальних служб для сім'ї, дітей та
молоді та відповідних підрозділів
органів внутрішніх справ з питань
здійснення заходів з попередження
насильства в сім'ї

Адреса органу внутрішніх справ,
який видав направлення

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НЕПРОХОДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Повідомляємо, що направлений/а вами для проходження корекційної програми

(П.І.Б., число, дата народження; місце проживання)

у назначений термін не з'явився(лась) / не пройшов(ла) її в повному обсязі.

(потрібне підкреслити).

« _____ » _____ 20__ року

(підпис, посада, П.І.Б. особи, яка надіслала повідомлення)

Додаток 6
до Інструкції щодо порядку взаємодії
управлінь (відділів) у справах сім'ї,
молоді та спорту, служб у справах
дітей, центрів соціальних служб для
сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з
питань здійснення заходів з
попередження насильства в сім'ї

СПЕЦІАЛЬНА КАРТКА ОБЛІКУ факту вчинення насильства в сім'ї

Дата і час скоєння насильства в сім'ї _____

Адреса _____

Потерпіла(ий) _____

(П.І.Б., дата народження, місце проживання, родинний зв'язок з правопорушником)

Правопорушник(и) _____

(П.І.Б., дата народження, місце проживання, місце роботи, посада, судимість (стаття КК))

Наявність тілесних ушкоджень:

у потерпілої(го): **так/ні**; *синці, подряпини, кровотеча, опіки, переломи* (підкреслити),
інше (вказати) _____;

у правопорушника: **так/ні**; *синці, подряпини, кровотеча, опіки, переломи* (підкреслити),
інше (вказати) _____

Заява потерпілої(го): *письмова, усна, дата, № картки оперативного заповнення, не
надійшла, направлення на судово-медичну експертизу №*
(необхідне підкреслити)

Присутність неповнолітніх дітей при конфлікті: **так/ні**

(ім'я, рік народження дитини, № школи, клас)

Психічний стан дитини/дітей: *плач, переляк, інше* (вказати) _____

Ознаки алкогольного сп'яніння:

у потерпілої(го): **так/ні**

у правопорушника: **так/ні**

Поводження особи, яка вчинила насильство в сім'ї, при втручанні: *агресія, опір
міліції, спокійне, інше* (вказати) _____

Заходи впливу на особу, яка вчинила насильство в сім'ї: *профбесіда, офіційне попередження, адміністративне стягнення, затримання*

Поставлення особи, яка вчинила насильство в сім'ї, на облік в органах внутрішніх справ: категорія обліку_____, дата_____, № проф. справи_____, П.І.Б. дільничного інспектора міліції, який проводить профроботу_____.

Прийняте за матеріалом рішення: *направлений до суду, № кримінальної справи/ відмовного матеріалу_____*, *інше(зазначити)_____*: *посада, назва органу внутрішніх справ, П.І.Б. працівника, який перебував на місці події.*

Примітка. Спеціальна картка обліку факту вчинення насильства в сім'ї зберігається в накопичувальній справі, а її копія у триденний строк направляється до управління (відділу) у справах сім'ї та молоді місцевої держадміністрації, а у випадках вчинення насильства в сім'ї стосовно неповнолітнього чи недієздатного - також у службу у справах дітей та до органу опіки та піклування.

Додаток 0
до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб
у справах дітей, центрів соціальних служб для
сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів
органів внутрішніх справ з питань здійснення
заходів з попередження насильства в сім'ї

РОЗПИСКА

Я, _____,
(П.І.Б.)
направлення на проходження корекційної програми отримав(ла)
_____ 20__ року.

Мені роз'яснено, що у разі непроходження корекційної програми без поважних причин до мене будуть застосовані адміністративні стягнення згідно зі статтею 173² Кодексу України про адміністративні правопорушення.

(підпис)

(дата)

Додаток 9
до Інструкції щодо порядку взаємодії
управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді
та спорту, служб у справах дітей, центрів
соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
та відповідних підрозділів органів
внутрішніх справ з питань здійснення
заходів з попередження насильства в сім'ї

Штамп органу внутрішніх справ

**НАПРАВЛЕННЯ
НА ПРОХОДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ**

(П.І.Б., дата народження, адреса)

видано направлення на проходження корекційної програми в _____
(найменування закладу, адреса)

Для проходження корекційної програми необхідно з'явитися до
_____ 20__ року

Графік прийому спеціаліста: понеділок - п'ятниця з 9.00 до 10.00

(П.І.Б., посада особи, яка видала направлення)

Дата видачі направлення _____ 20__ року

(підпис посадової особи, яка видала направлення)

Додаток 10
до Інструкції щодо порядку взаємодії
управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та
спорту, служб у справах дітей, центрів
соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та
відповідних підрозділів органів внутрішніх
справ з питань здійснення заходів з
попередження насильства в сім'ї

Штамп органу внутрішніх справ

**ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАПРАВЛЕННЯ ОСОБИ
НА ПРОХОДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ**

Для проходження корекційної програми направлено _____

(П.І.Б., дата народження; місце проживання)

який (яка) _____

(вказати дату, щодо кого та який вид насильства в сім'ї вчинила направлена особа)

Для проходження корекційної програми особі запропоновано з'явитися

_____ 20__ року

_____ 20__ року

(П.І.Б. та посада особи, яка надіслала повідомлення)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 26 квітня 2003 р.

Київ

№ 616

Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ)
№ 1572 від 17.11.2004 № 1757 від 25.12.2004 № 305 від 20.04.2005 № 1134
від 19.09.2007 № 617 від 11.07.2012}

Відповідно до статті 4 Закону України "Про попередження насильства в сім'ї"
Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Затвердити Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, що додається.

Прем'єр-міністр України

В.ЯНУКОВИЧ

Інд. 20

ПОРЯДОК
розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї
або реальну його загрозу

{У тексті Порядку слово "Держкомсім'ямолодь" в усіх відмінках замінено словом "Мінсім'ядітимолодь" у відповідному відмінку згідно з Постановою КМУ № 1572 від 17.11.2004}

{У тексті Порядку слово "Мінсім'ядітимолодь" в усіх відмінках замінено словом "Мінмолодьспорт" у відповідному відмінку згідно з Постановою КМУ № 305 від 20.04.2005}

{У тексті Порядку та додатка до нього слово "неповнолітніх" замінено словом "дітей" згідно з Постановою КМ № 1134 від 19.09.2007}

{У тексті Порядку слова "управління або відділ у справах сім'ї та молоді" в усіх відмінках замінено словами "структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо запобігання насильству в сім'ї," у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 617 від 11.07.2012}

1. Цей Порядок визначає механізм прийняття, обліку і розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу (далі - заява).

2. Прийняття, облік і розгляд заяв здійснюється за місцем проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, Мінсоцполітики, структурним підрозділом, відповідальним за реалізацію державної політики щодо запобігання насильству в сім'ї, відповідної місцевої держадміністрації, відповідним підрозділом органу внутрішніх справ (далі - органи).

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 617 від 11.07.2012}

3. Усна заява викладається заявником і записується посадовою особою відповідного органу, а письмова - надсилається поштою або подається особисто, або передається через іншу особу.

4. У заяві зазначається прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, а також міститься інформація про те, ким вчинено насильство в сім'ї, час і місце його вчинення, умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування, інші обставини вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення.

5. Заява одразу після надходження до Мінсоцполітики, структурного підрозділу, відповідального за реалізацію державної політики щодо запобігання насильству в сім'ї, відповідної місцевої держадміністрації реєструється в журналі обліку заяв про вчинення насильства в сім'ї, а до відповідного підрозділу органу внутрішніх справ - у книзі обліку заяв про злочини та пригоди.

{Пункт 5 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 617 від 11.07.2012}

6. Відмова у прийнятті та розгляді заяви не допускається.

7. Органи розглядають заяву не більше ніж протягом трьох днів. Якщо виникає потреба у перевірці викладених у заяві фактів та з'ясуванні додаткових обставин, заява розглядається не більше ніж протягом семи календарних днів.

У разі коли заява стосується неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї, відповідна інформація подається службі у справах дітей та органу опіки і піклування.

8. Відповідний підрозділ органу внутрішніх справ інформує протягом трьох днів про отримання заяви структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо запобігання насильству в сім'ї, відповідної місцевої держадміністрації.

{Пункт 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 617 від 11.07.2012}

9. Про отримання заяви, в якій міститься повідомлення про існування загрози життю і здоров'ю особи, негайно інформується відповідний орган внутрішніх справ (за спеціальною телефонною лінією 102) для вжиття заходів до припинення насильства або дій членів сім'ї, спрямованих на виконання реальної загрози його вчинення.

{Пункт 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 617 від 11.07.2012}

10. Під час розгляду заяви здійснюється відвідання постраждалого від насильства в сім'ї або особи, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства, за місцем проживання представниками відповідного підрозділу органу внутрішніх справ, структурного підрозділу, відповідального за реалізацію державної політики щодо запобігання насильству в сім'ї, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді відповідної місцевої держадміністрації, а у разі отримання зазначеної інформації стосовно неповнолітнього - із залученням представників органу опіки та піклування, кримінальної міліції у справах дітей органу внутрішніх справ і служби у справах дітей.

{Пункт 11 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 1757 від 25.12.2004, № 617 від 11.07.2012}

11. Структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію державної політики щодо запобігання насильству в сім'ї, відповідної місцевої держадміністрації організовує надання постраждалим від насильства в сім'ї та членам сім'ї, стосовно яких існує реальна його загроза, психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, інформаційних та інших послуг, якими вони можуть скористатися через мережу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізованих служб, а у разі потреби направляють їх до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї (кризові центри, притулки, центри медико-соціальної реабілітації).

{Пункт 12 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 1757 від 25.12.2004}

12. Відомості про особисте життя та інша інформація, що міститься у заяві, не підлягають розголошенню.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 10 червня 2003 р.

м. Миколаїв

№ 328-р

Про забезпечення виконання постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 616 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу»

Відповідно до статей 2, 22 Закону України “Про місцеві державні адміністрації”, статті 4 Закону України “Про попередження насильства в сім'ї”, з метою забезпечення виконання постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 616 “Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу” і дотримання порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї, недопущення виникнення його загрози:

1. Довести до відома голів райдержадміністрацій, виконавчих комітетів міських (міст обласного значення) рад, управлінь, відділів, інших структурних підрозділів облдержадміністрації, що постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 616 затверджено Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу (додаток).

2. Доручити службі у справах неповнолітніх облдержадміністрації (Парамонову) та запропонувати управлінню МВС України в Миколаївській області (Гуцолу) інформувати управління у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації про надходження таких звернень та результати їх розгляду в триденний термін.

3. Доручити головам райдержадміністрацій та запропонувати виконавчим комітетам міських (міст обласного значення) рад:

3.1. Забезпечити дотримання Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу.

3.2. Інформувати управління у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації (Димитрова) про надходження заяви чи повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу в триденний строк після надходження такого звернення.

4. Управлінню у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації (Димитрову) інформувати до 10 січня щорічно Державний комітет України у справах сім'ї та молоді про кількість та результати розгляду звернень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу.

5. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови облдержадміністрації Рихальського М.А.

Голова облдержадміністрації

О.М. Гаркуша

ПОРЯДОК
розгляду заяв та повідомлень про вчинення
насильства в сім'ї або реальну його загрозу
/затверджений постановою КМУ від 26 квітня 2003 р. № 616/

1. Цей Порядок визначає механізм прийняття, обліку і розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу (далі - заява).

2. Прийняття, облік і розгляд заяв здійснюється за місцем проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, Держкомсім'ямолоддю, управлінням або відділом у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації, службою дільничних інспекторів міліції та кримінальною міліцією у справах неповнолітніх органу внутрішніх справ (далі - органи).

3. Усна заява викладається заявником і записується посадовою особою відповідного органу, а письмова - надсилається поштою або подається особисто, або передається через іншу особу.

4. У заяві зазначається прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, а також міститься інформація про те, ким вчинено насильство в сім'ї, час і місце його вчинення, умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування, інші обставини вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення.

5. Заява одразу після надходження до Держкомсім'ямолоді, управління або відділу у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації реєструється в журналі обліку заяв про вчинення насильства в сім'ї, а до служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах неповнолітніх органу внутрішніх справ - у книзі обліку заяв про злочини та пригоди.

6. Відмова у прийнятті та розгляді заяви не допускається.

7. Органи розглядають заяву не більше ніж протягом трьох днів. Якщо виникає потреба у перевірці викладених у заяві фактів та з'ясуванні додаткових обставин, заява розглядається не більше ніж протягом семи календарних днів.

У разі коли заява стосується неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї, відповідна інформація подається службі у справах неповнолітніх та органу опіки і піклування.

0. Служба дільничних інспекторів міліції, кримінальна міліція у справах неповнолітніх органу внутрішніх справ інформує протягом трьох днів про отримання заяви управління або відділу у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації.

9. Про отримання заяви, в якій міститься повідомлення про існування загрози життю і здоров'ю особи, негайно інформується відповідний орган внутрішніх справ (за спеціальною телефонною лінією 02) для вжиття заходів до припинення насильства або дій членів сім'ї, спрямованих на виконання реальної загрози його вчинення.

10. Під час розгляду заяви здійснюється відвідання постраждалого від насильства в сім'ї або особи, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства, за місцем проживання представниками служби дільничних інспекторів міліції, управління або відділу у справах сім'ї та молоді, центру соціальних служб для молоді відповідної місцевої держадміністрації, а у разі отримання зазначеної інформації стосовно неповнолітнього - із залученням представників органу опіки та піклування, кримінальної міліції у справах неповнолітніх органу внутрішніх справ і служби у справах неповнолітніх.

11. Управління або відділ у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації організовує надання постраждалим від насильства в сім'ї та членам сім'ї, стосовно яких існує реальна його загроза, психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, інформаційних та інших послуг, якими вони можуть скористатися через мережу центрів соціальних служб для молоді та їх спеціалізованих служб, а у разі потреби направляють їх до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї (кризові центри, притулки, центри медико-соціальної реабілітації).

12. Відомості про особисте життя та інша інформація, що міститься у заяві, не підлягають розголошенню.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 1 грудня 2010 р.

Київ

N 2154-р

**Про затвердження плану заходів з проведення
Національної кампанії "Стоп насильству!"
на період до 2015 року**

*{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ N 1109 ([1109-2011-п](#))
від 20.10.2011 Розпорядженням КМУ N 430-р ([430-2012-р](#)) від 04.07.2012}*

1. Затвердити план заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року, що додається.
2. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям забезпечити виконання плану заходів, затвердженого цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України
Інд. 20

М.АЗАРОВ

ПЛАН
заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!"
на період до 2015 року

1. Розробити і подати на розгляд Кабінету Міністрів України законопроект "Пронесення змін до Закону України "Про попередження насильства в сім'ї".

Мінсоцполітики, інші центральні органи виконавчої влади.
Грудень 2010 року.

2. Забезпечити:

1) розроблення:

- програми факультативних курсів, курсів за вибором, спецкурсів з питань запобігання насильству в сім'ї.

МОНмолодьспорт, Національна академія педагогічних наук за участю заінтересованих громадських та міжнародних організацій.
Грудень 2010 р. - 2011 рік;

- навчальних програм з питань запобігання насильству в сім'ї для соціальних працівників та інших спеціалістів, які надають соціальні послуги.

Мінсоцполітики, МВС.
2011 рік;

- рекомендацій щодо проведення щорічної акції "16 днів проти насильства" в усіх регіонах.

Мінсоцполітики за участю заінтересованих громадських та міжнародних організацій.
Грудень 2010 р. - 2011 рік;

- мінімальних стандартів соціальних послуг для осіб, що постраждали від насильства в сім'ї.

Мінсоцполітики, МОЗ, МВС.
2011-2012 роки;

- інформаційно-просвітницької програми з питань виховання гендерної культури та запобігання всім формам насильства в сім'ї для використання в позашкільній та позаурочній роботі загальноосвітніх навчальних закладів.

МОНмолодьспорт, Національна академія педагогічних наук.
Грудень 2010 р. - 2012 рік;

- програми підготовки суддів до ведення справ, що пов'язані з насильством в сім'ї.

Державна судова адміністрація
(за згодою), Академія суддів
(за згодою).
Грудень 2010 р. - 2013 рік;

2) проведення:

- серед засуджених осіб інформаційно-роз'яснювальної роботи, спрямованої на протидію усім формам насильства.

ДПтС

грудень 2010 р. - 2015 рік;

- спільних нарад з питань насильства в сім'ї з метою розроблення механізму взаємодії органів державної влади, установ та організацій.

Мінсоцполітики,
МВС, МОЗ.

Грудень 2010 р. - 2015 рік;

- навчання для працівників Міністерства у справах сім'ї та молоді Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів у справах сім'ї, молоді та спорту обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій щодо здійснення заходів, передбачених Конвенцією ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок ([995_207](#)) та Факультативним протоколом ([995_794](#)) до неї з коментарями.

Мінсоцполітики за участю
заінтересованих громадських
та міжнародних організацій.

Грудень 2010 року;

{Підпункт 2 пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ N 1109 (1109-2011-н) від 20.10.2011}

3) включення до навчальних планів закладів післядипломної освіти проведення навчальних семінарів з протидії насильству в сім'ї.

Мінсоцполітики, МВС,
МОНмолодьспорт,
МОЗ, Адміністрація
Держприкордонслужби, Генеральна
прокуратура України (за згодою).

Грудень 2010 р. - 2015 рік;

4) видання тексту Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок ([995_207](#)) та Факультативного протоколу ([995_794](#)) до неї з коментарями.

Мінсоцполітики.

Грудень 2010 року;

5) виготовлення та розповсюдження соціальної реклами щодо запобігання насильству в сім'ї.

Мінсоцполітики, Держкомтелерадіо.

Грудень 2010 р. - 2015 рік;

6) проведення тренінгів та засідань за круглим столом для представників засобів масової інформації з метою формування культури гендерної рівності.

Мінсоцполітики, Держкомтелерадіо.

Грудень 2010 р. - 2015 рік.

3. Розробити і провести апробацію корекційних програм та підготувати методичні рекомендації для роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї; забезпечити перегляд корекційних програм і методичних матеріалів за результатами зазначеної апробації.

Мінсоцполітики, МВС, МОЗ

за участю заінтересованих

громадських та міжнародних організацій.

Грудень 2010 року.

4. Організувати роботу з особами, які вчинили насильство в сім'ї, за відповідними корекційними програмами.

Мінсоцполітики, МВС, МОЗ,

Рада міністрів Автономної Республіки Крим,

обласні, Київська та Севастопольська міські

держадміністрації за участю заінтересованих

громадських та міжнародних організацій.

Грудень 2010 року.

5. Створити і забезпечити ведення реєстру установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї.

Мінсоцполітики.

Грудень 2010 р. - 2015 рік.

6. Інформувати населення через засоби масової інформації про правові основи запобігання та протидії насильству в сім'ї і види допомоги особам, які потерпають від насильства в сім'ї.

Мінсоцполітики, Мін'юст,

Держкомтелерадіо.

Грудень 2010 р. - 2015 рік.

7. Провести навчальні семінари з протидії насильству в сім'ї для працівників державних органів, установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї.

Мінсоцполітики, МОНмолодьспорт,

МВС, МОЗ, Генеральна

прокуратура України (за згодою),

Адміністрація Держприкордонслужби, ДПтС.

Грудень 2010 р. - 2011 рік.

{Пункт 7 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ N 1109 (1109-2011-п) від 20.10.2011}

0. Створити у бібліотеках постійно діючі тематичні виставки матеріалів з питань запобігання насильству в сім'ї.

МКТ, Мінсоцполітики,

МОНмолодьспорт.

Грудень 2010 року.

{План із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМУ N 430-р (430-2012-р) від 04.07.2012}

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 4 липня 2012 р.

Київ

№ 430-р

Про внесення змін до плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року

Внести до складу виконавців плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. № 2154, такі зміни:

слово "Мінсім'ямолодьспорт" замінити словом "Мінсоцполітики", а слово "МОН" - словом "МОНмолодьспорт";

слово "Мінпраці" виключити.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

Інд. 70

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

17.09.2012

м. Київ

№ 501

Про затвердження рекомендацій щодо проведення щорічної акції "16 днів проти насильства"

Відповідно до підпункту 1 пункту 2 Плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 року № 2154 (із змінами), з метою проведення щорічної акції "16 днів проти насильства", привернення уваги громадськості до актуальних для українського суспільства проблем подолання насильства в сім'ї, забезпечення рівних прав жінок та чоловіків

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити рекомендації щодо проведення щорічної акції "16 днів проти насильства" (далі - Рекомендації), що додаються.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурним підрозділам обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відповідальним за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, використовувати положення цих Рекомендацій.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Л. Дроздову.

Віце-прем'єр-міністр України -
Міністр

С. Тігіпко

**Рекомендації
щодо проведення щорічної акції "16 днів проти насильства"**

1. Ці Рекомендації розроблені відповідно до Плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2010 року № 2154 (із змінами), визначають процедуру проведення щорічної акції "16 днів проти насильства" (далі - Акція), що проводиться у регіонах України щорічно з 25 листопада до 10 грудня.

Під час проведення Акції доцільно привернути увагу на:

25 листопада - Міжнародний день ООН з викоренення насильства щодо жінок – присвячений сестрам Мірабаль, які були жорстоко вбиті під час диктатури Трухильо у Домініканській Республіці у 1960 році;

01 грудня - Всесвітній день боротьби із СНІДом. Вірус імунодефіциту людини та синдром набутого імунодефіциту стрімко поширюється у всьому світі;

06 грудня - річниця з дня "Монреальської різанини", коли 14 жінок - студенток були вбиті злочинцем лише через те, що "вони були феміністками";

10 грудня - День прав людини. Уряди країн-членів ООН 10 грудня 1948 року визнали права людини "на життя, свободу та недоторканість особи для всіх без винятків", підписавши Загальну декларацію прав людини.

2. Основними завданнями Акції є:

привернення уваги громадськості до актуальних для українського суспільства проблем подолання насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми та жорстокого поводження з дітьми, гендерного насильства та забезпечення рівних прав жінок і чоловіків;

активізація партнерського руху органів державної влади, державних закладів, громадських організацій до проблем насильства в сім'ї та захисту прав жінок в Україні;

проведення інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності населення України з питань попередження насильства в сім'ї, жорстокого поводження з дітьми, формування свідомості всіх верств населення щодо нетерпимого ставлення до насильства;

проведення місцевих або регіональних заходів, громадських слухань з питань попередження насильства в сім'ї, гендерного насильства та торгівлі людьми;

підтримання представників соціальних закладів щодо популяризації соціального ефекту, результатів від звернення за допомогою при насильстві;

сприяння утвердженню ненасильницької ідеології в українському суспільстві.

3. Акція має проводитись структурними підрозділами з питань реалізації державної сімейної політики Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (далі - структурні

підрозділи) за участю представників правоохоронних органів, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, засобів масової інформації та громадських організацій.

Організаційне забезпечення проведення Акції здійснюється Мінсоцполітики.

4. Структурні підрозділи для ефективної підготовки і проведення Акції:

готують пропозиції до річного плану роботи Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, робочий план заходів щодо проведення Акції;

за потреби створюють робочу групу;

взаємодіють з правоохоронними органами, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, закладами органів охорони здоров'я, навчальними закладами та установами, громадськими організаціями, засобами масової інформації;

здійснюють моніторинг проведених заходів Акції.

5. Для проведення Акції можуть використовуватись наступні форми діяльності:

за місцем проведення: у навчальних закладах, центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, офісах громадських організацій, приміщеннях органів місцевого самоврядування, бібліотеках тощо;

за цільовими групами учасників: представники місцевих засобів масової інформації та громадських організацій; групи батьків у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах; студенти; депутати місцевих рад та представники закладів соціальної сфери, громадських організацій; старшокласники та представники органів місцевого самоврядування, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, місцевих центрів допомоги жертвам насильства та правозахисних організацій; молодь, діти тощо.

6. За результатами проведення доцільно здійснити:

обговорення тематичного питання та прийняття звернення до територіальної громади, жителів, органів влади відповідного регіону;

випуск тематичної газети та радіопередачі (від регіонального, місцевого рівня до шкільної газети);

представлення літератури та джерел отримання інформації за метою, темою та завданнями Акції;

проведення семінарів та тренінгів на тему: "Попередження насильства в сім'ї" або "Розвиток у сучасної молоді культури толерантності";

вшанування пам'яті жертв насильства;

проведення конкурсу малюнків "Ні! Насильству в сім'ї";

організацію громадського бюро за місцем проживання та навчання із залученням громадян, надання інформації щодо насильства над жінками, попередження насильства в сім'ї громадянам та територіальній громаді тощо.

7. Під час Акції можуть проводитись:

координаційно-методичні ради, навчальні семінари, спільні наради, конференції, засідання за круглим столом для працівників органів державної влади,

установ та організацій, засобів масової інформації, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї з метою розроблення механізму їх взаємодії;

інформаційно-просвітницькі заходи: тренінги, бесіди, конкурси, лекторії, виставки у приміщеннях, на вулицях міст і населених пунктів;

вуличні акції: автопробіги, опитування громадян;

виготовлення та розповсюдження соціальної реклами щодо запобігання насильства в сім'ї.

0. Рекомендується щорічно на період проведення Акції започаткувати тематичний розділ "16 днів проти насильства" на сайтах місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, де мають розміщуватись:

план проведення Акції;

склад робочої групи (якщо вона утворена) та відповідальна особа за проведення Акції з вказівкою контактної інформації;

перелік установ та організацій, залучених до організації та проведення Акції;

статті, фоторепортажі, хроніка тощо;

підсумки та результати проведення Акції.

9. Інформацію про проведення Акції доцільно висвітлити на офіційних веб-сайтах Мінсополітики, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

10. Після завершення Акції структурними підрозділами надсилається відповідна інформація щодо проведених заходів до Мінсоцполітики на паперових та електронних носіях до 25 грудня поточного року.

За підсумками проведення Акції структурними підрозділами проводяться регіональні засідання за круглим столом, прес-конференції із залученням представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, громадських організацій, засобів масової інформації тощо.

11. Фінансування Акції може здійснюватись за рахунок коштів місцевих органів виконавчої влади, організаторів та інших коштів, не заборонених чинним законодавством.

**Директор Департаменту
сімейної політики**

Г. Жуковська

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 17.01.2011 р.

№ 6-р

Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» в Миколаївській області на період до 2015 року

Відповідно до статей 2, 22 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 року № 2154-р "Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року", з метою вдосконалення роботи по організації та проведенню заходів з питань запобігання насильству в сім'ї:

1. Затвердити план заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» у Миколаївській області на період до 2015 року (далі - план заходів), що додається.

2. Доручити райдержадміністраціям, управлінню у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації, управлінню освіти і науки облдержадміністрації, службі у справах дітей облдержадміністрації та запропонувати виконавчим комітетам міських (міст обласного значення) рад забезпечити виконання плану заходів, затвердженого цим розпорядженням, та подавати звіти управлінню у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації щороку до 05 січня та 05 липня 2011-2015 років.

3. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови облдержадміністрації Іванцову Н.Б.

Голова облдержадміністрації

М.П. Круглов

**План заходів
з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!»
в Миколаївській області на період до 2015 року**

1. Забезпечити проведення тренінгів, засідань за «круглим» столом, семінарів, нарад з питань протидії насильству в сім'ї, формування культури тендерної рівності.

Управління у справах сім'ї та молоді
облдержадміністрації, райдержадміністрації,
служба у - справах дітей облдержадміністрації,
виконавчі комітети міських
(міст обласного значення) рад
(за узгодженням)

2. Сприяти діяльності громадських організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї.

Управління у справах сім'ї та молоді
облдержадміністрації, райдержадміністрації,
виконавчі комітети міських
(міст обласного значення)
рад (за узгодженням)
2011-2015 роки

3. Організувати роботу з особами, які вчинили насильство в сім'ї, за відповідними корекційними програмами.

Обласний центр соціальних служб
для сім'ї, дітей та молоді, управління у
справах сім'ї та молоді облдержадміністрації,
райдержадміністрації, виконавчі комітети міських
(міст обласного значення) рад (за узгодженням)
2011-2015 роки

4. Ознайомлювати учнів загальноосвітніх навчальних закладів, з актами законодавства з питань запобігання всім формам насильства в сім'ї та виховання тендерної культури.

Управління освіти і науки облдержадміністрації,
райдержадміністрації, виконавчі комітети міських
(міст обласного значення) рад (за узгодженням)
2011-2015 роки

5. Забезпечувати участь працівників освіти у семінарах, засіданнях за «круглим столом», конференціях і тренінгах з питань запобігання насильству в сім'ї.

Управління освіти і науки облдержадміністрації;
Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за узгодженням),
райдержадміністрації, виконавчі комітети міських (міст обласного значення) рад (за узгодженням)
2011-2015 роки

6. Включити до програм підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчальні курси, лекції та практичні заняття з питань протидії насильству в сім'ї.

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
(за узгодженням)
2011-2015 роки

7. Організувати у навчальних закладах області семінари, «круглі столи», конференції з питань тендерної культури та запобігання насильству в сім'ї.

Райдержадміністрації, виконавчі комітети міських (міст обласного значення) рад (за узгодженням), управління освіти і науки облдержадміністрації
2011-2015 роки.

8. Інформувати населення через засоби масової інформації про правові основи запобігання та протидії насильству в сім'ї і види допомоги особам, які потерпають від насильства в сім'ї.

Райдержадміністрації, виконавчі комітети міських (міст обласного значення) рад (за узгодженням)
2011-2015 роки

6. Методичні поради спеціалістам соціального захисту населення, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та інших фахівців, які здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї

Скоєння насильства у родині напряму пов'язано з економічною нестабільністю та низьким рівнем здоров'я і життя людей в країні. Якщо щаслива родина то і праця чи інші види діяльності приносять задоволення, прибуток та йдуть на користь.

Досвід роботи з кризовими сім'ями та жертвами домашнього насильства, дорослими та дітьми, свідчить про те, що жертви насильства далеко не завжди усвідомлюють, що в їхньому житті щось негаразд, що крик, побиття, примус тощо є насильством, а насильство є неприпустимим та карається.

Діти, які виховуються в умовах насильства, самі є жертвами жорстокого поводження чи є свідками насильства щодо їх матері, бабусі чи інших членів сім'ї, сприймають таке життя як норму, а агресивну щодо них поведінку дорослих, як звичайну виховну поведінку.

Стаючи дорослими, такі діти самі, створюючи свою власну сім'ю, стають чи насильниками (як правило чоловіки), чи жертвами (частіше жінки). Важливо мати на увазі, що ні кривдник, ні жертва не усвідомлюють, що в їх сім'ї царює домашнє насильство.

Переважна кількість жертв насильства не усвідомлюють себе жертвами та мають інші психологічні риси. Це, як правило, жінки, які сформувавши уявлення про насильницькі дії ще в дитинстві, у своїй родині, вони спостерігали насильство і вважали, що це є норма сімейного життя. У них ще в дитинстві сформувалися уявлення, стереотипи, що вона є жінка в сім'ї – «це людина, яка повинна підкорятися та догоджати», «ні на що не здатна» тощо. Самооцінка в таких жінок є заниженою. Багато з них є особами, які завжди готові йти на жертви заради близьких людей, своїх чоловіків.

У більшості жертви насильства із заниженою самооцінкою мають глибокі психологічні травми, залякані. Вони намагаються уникати конфліктів, у конфліктній ситуації почувають себе невпевненими та повні страху, готові нехтувати своїми власними інтересами.

Поступлива поведінка не рятує особу ні від конфліктів, ні від насильства. Навпаки, покірність жертви, її нездатність дати відсіч розбещує кривдника, переконує його у власній безкарності.

Насильство у подібних сім'ях є прихованим, вважається нормою, продовжується довгі роки.

Саме жертви насильства, що знаходяться у таких обставинах, практично не звертаються по допомогу, приховують факти домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми, уникають контактів з представниками державних структур та недержавних організацій, які можуть та хочуть прийти їм на допомогу. За даними різних досліджень, лише 10 % жертв домашнього насильства звертаються по допомогу.

Суспільство повинно бути зацікавленим у подоланні насильства в сім'ї, у виявленні фактів насильства та жорстокого поводження з дітьми. Жертви насильства живуть у суспільстві, приводять своїх дітей до дошкільних дитячих установ, до шкіл,

звертається до лікарів, спілкується з сусідами та родичами. Всі вони можуть помітити, що з людиною не все гаразд. Працівники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, установ соціального захисту, що працюють з сім'ями повинні володіти необхідними навичками з розпізнавання осіб, які є жертвами насильства та повідомляти відповідні органи: внутрішніх справ, структурні підрозділи, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо вживання необхідних заходів.

Наше завдання - представити типові риси жертви насильства та її поведінки, ознаки, які можна кваліфікувати, як ознаки того, що людина потерпає від насильства - фізичного, сексуального, психологічного, економічного.

Своєчасне виявлення насильства допоможе його зупинити, допоможе особі - жертві насильства знайти вихід із ситуації. Визначну роль у виявленні жертви насильства відіграє її оточення - родичі, сусіди, друзі, знайомі, вихователі дитячої дошкільної установи, вчителі, лікарі та медичні сестри, соціальні працівники, працівники служб, які працюють з дітьми та сім'ями на селі, працівники ФАПу, голова сільської ради тощо. Особливу роль у виявленні жертви насильства можуть відіграти дільничні міліціонери та працівники кримінальної міліції у справах дітей.

Виявлення постраждалих від насильства сім'ї, допоможе:

зупинити насильство в сім'ї;

захистити постраждалих від насильницьких дій, від яких вони потерпають та не допустити більш жорстоких дій насильника в майбутньому;

допомогти постраждалим вийти з кризової ситуації та пройти курс реабілітації;

надати жертві насильства в сім'ї первинну медичну, психологічну, соціальну допомогу та інформаційну підтримку;

передати інформацію у відповідні уповноважені органи для системного вирішення питання по зупиненню насильства в сім'ї.

Часто, людина не звертається за допомогою і потерпає від насильства без жодної підтримки тому, що керується соціальними та психологічними стереотипами про те, чому не варто звертатися за допомогою, наприклад:

- не завжди розуміє, що дії, які чиняться насильником стосовно неї, є неприпустимими, протизаконними, такими, що порушують її права;

- внаслідок довготривалого впливу фізичного та психологічного насильства та страху перед насильником змиралася з ситуацією та втратила бажання до опору і надію на порятунок;

- готова терпіти насильство для «збереження сім'ї»;

- вірить, що насильник є видатною людиною і заради його «успіху» треба терпіти усе;

- не має інформації щодо негативного впливу насильства в сім'ї на дитину, яка є жертвою жорстокого поводження, чи свідком насильства, і готова терпіти насильника «заради дітей»;

- не знає своїх прав і не вміє їх захищати;

- не проінформована про те, хто, де і яким чином може надати допомогу, підтримку та захистити від насильника;

- керується твердженням, «не виносити з хати сміття», відчуває сором за свою сім'ю та переймається власною «провиною».

Досвід роботи з жертвами насильства дозволив визначити наступні стереотипи мислення і поведінки жертв насильства в сім'ї.

Стереотип 1. *«Все одно вони нічого йому не зроблять, сама ж сім'я і постраждає»*

Відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї»: штраф, який покладається на насильника, часто змушена виплачувати сім'я; затримка **насильника обмежується 3-ма годинами**, часом, який, безумовно, не достатній для його виправлення чи протверезіння. Після повернення через 3 години насильник продовжує „повчати" сім'ю з новими силами. (Не дивно, що наступного дня жінка бажає забрати свою заяву);

навіть за порушення попередження про неприпустимість подібної поведінки, винесеного дільничним інспектором міліції насильнику, останній практично не несе ніякої відповідальності.

Стереотип 2. *«Не відомо чи допоможе міліціонер, соціальний працівник, лікар, вчитель, психолог.. , а розголос піде.....»*

Не виконуються вимоги Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» розділу 6, статті 17.

Часто фахівці, до яких після довгих вагань, все ж, звертається за допомогою постраждала, не дотримуються принципу конфіденційності та інформація стає надбанням всього району, міста чи села.

Стереотип 3. *«Пожалієшся, то тільки вислухаєш, яка ти дурна та нерозумна або й скажуть, що сама винна»*

Коментарі та осуд, з якими стикається жінка при розмові з близькими, на прийомі у посадовців, часто відбиває в неї бажання звертатися за допомогою.

При намаганні допомогти постраждалій особі важливо враховувати її упередження уникати помилок, які призводять до формування подібних стереотипів поведінки.

Наведемо психологічний портрет жертви насильства у сім'ї:

Психологічний портрет жінки-жертви насильства в сім'ї

ЦІННОСТІ

Сім'я найголовніше у житті

Діти як те, за для чого ти живеш

Схвалення оточення як особи, що є хорошою матір'ю та господаркою

Успіх чоловіка (партнера) – те, заради чого можна терпіти все

МОТИВИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Альтруїзм – ризик та самопожертва заради близьких, зокрема дітей та чоловіка.

Віра в те, що, догоджаючи чоловікові (партнерові), можна уникнути конфліктів у сім'ї та жити мирно.

Віддаючи всю себе близьким, людина самореалізується.

Треба виглядати в очах оточуючих благополучною та щасливою.

Відчуття своєї безпорадності щодо подолання насильства по відношенню до себе і та своїх дітей.

Безнадійність щодо зміни обставин свого життя і в результаті не бажання змінювати ситуацію.

Відсутність бажання бути незалежною.

ЕТИЧНІ ТА МОРАЛЬНІ НОРМИ

Необізнаність щодо прав людини та неготовність їх відстоювати.

Спрощення правової ситуації щодо себе, свого чоловіка (партнера) та своїх дітей. Правова безпорадність.

Спрощення моральних норм щодо чоловіка (партнера). "Він господар - йому можна все, аж до інцесту щодо дітей". Готовність заплющувати очі на жорстокість щодо себе та дітей.

Самопожертва заради успіхів чоловіка (партнера) та дітей.

Готовність відмовляти собі у всьому на користь близьких.

Цінність подолання бідності (матеріальний достаток) переважає у порівнянні з цінністю добропорядності, честі, гідності.

Засмученість та почуття пригнічення у зв'язку із неможливістю самореалізуватися та уникнути насильства.

РІВЕНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Відсутність вміння самостійно мислити (легко підпадають під вплив іншої особи).

Відсутність власної чіткої точки зору.

Невміння робити висновки з помилок інших людей.

Невміння розпізнавати інформацію, що одержує, в контексті своєї власної долі.

При наявності освіти, страх перед самостійним життям.

Брак знань щодо законодавства.

Брак досвіду та вмінь приймати рішення. Прийняття рішень без аналізу всіх обставин, ризиків та наслідків.

Нездатність до вибору.

Брак креативності та гнучкості мислення щодо життєвих обставин та розв'язання конфліктів.

САМООЦІНКА

Знижена самооцінка щодо здатності самостійно знайти вихід у скрутній ситуації.

Пошук самореалізації через зразковість ведення домашнього господарства та жертвність щодо дітей та чоловіка.

Почуття провини за виникнення конфліктів з чоловіком (партнером) чи дітьми. Почуття «Щось зі мною не так!»

Впевненість у своїй зовнішній привабливості та виключності.

Впевненість у тому, що саме зі мною все буде гаразд.

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН

На стадії «Перед зверненням за допомогою»

Образа на життя, що склалося так напружено і несправедливо.

Наявність дитячих психологічних травм та відповідних стигм.

Відчай.

Заляканість, роздратованість або байдужість.

Звичка до порушення прав особистості.

Депресія.

Відчуття повсякденності факту сімейних страждань.

Психологічна готовність до «рабських» умов життєдіяльності, примусу, приниження.

Відчуття «Терпець уривається!»

На стадії "Після звернення по допомогу"

У випадку невдалого звернення – кривдник непокараний, діватися нікуди.

Почуття спустошеності.

Закритість.

Почуття відчаю.

Почуття зневіри.

Почуття безнадійності виходу з нестерпних умов життя.

Страх переслідувань з боку кривдника.

Жах перед тим, що думають люди.

Страх засудження ближнього оточення.

Депресія.

Втомленість.

Безпорадність.

Потреба в опіці, допомозі, передачі відповідальності іншій особі чи установі.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПЕРЕБУВАННЯ ВІД ВПЛИВОМ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Відчай.

Депресія.

Уникнення погляду.

Недовіра до оточуючих і страх, що вони довідаються.

Втрата всякої надії на покращення життя, свого та дітей.
Наявність глибоких психологічних травм.
Замкненість, страх спілкування.
Формування умінь виживати в умовах насильства.
Зневіра в одержанні допомоги та покарання насильника.
Зниження самооцінки, зневіра у самій собі.
Зниження рівня розвитку здібностей.
Безнадійність.
Страх втратити те, що має.
Відчуття психологічного зламу.
Злість, роздратованість.
Образа.
Небажання жити або змінювати ситуацію.
Розчарування, відчай, нетерпіння.

ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО В СІМ'І ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Ми звикли реагувати, насамперед, на фізичне насильство в сім'ї, від якого страждає більшість жертв насильства в сім'ї.

До наслідків фізичного насильства відносять:

фізичні травми;
головні болі;
безсоння;
депресія;
тривожність;
страхи (партнера, темряви, чоловіків, нестандартних ситуацій тощо);
психологічна слабкість, відчуття контролюваності;
замкненість;
зниження самооцінки ("А що я? Що я можу?");
відчуття, що вона не здатна взяти відповідальність за своє життя.

Одержуючи тілесні пошкодження, у стані відчаю жертва хоче розірвати стосунки з чоловіком (партнером), але їй заважають - перелічені вище психологічні риси та особливості, соціальні установки, що існують у суспільстві.

ЗУСТРІЧ З ОСОБОЮ, ЯКА Є ЖЕРТВОЮ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Спілкування треба вести спокійно, намагаючись викликати довіру жертви домашнього насильства. Коли жінка відчуває зацікавленість уповноваженої особи, її долею, це може надати їй надію, що вихід є.

Коли жінка має можливість висловитись, її слухають з повагою і сприймають серйозно, дають їй зрозуміти, що вона не заслуговує на таке поводження, що вона може отримати допомогу, безпеку свого життя, вона може отримати стимул для пошуку виходу та самостійного прийняття рішень.

Запитання про насильство в сім'ї треба задавати своїми словами, без висловлювання суджень. Наприклад, надаючи допомогу і проводячи бесіду слід уникати таких висловлювань: «Як можна таке терпіти?» «Ви самі винні...» тощо.

Запитання, що рекомендовано використовувати:

"Чи живете Ви в обставинах, в яких Ваш чоловік (партнер) спричиняє Вам фізичні страждання чи погрожує Вам?"

"Чи живете (чи жили раніше) в обставинах, коли з Вами погано поводитися? Як це проявлялися?"

"Чи відбувалося, так, щоб Ваш чоловік (партнер) руйнував речі, які для Вас дорогі?"

"Чи погрожував Ваш чоловік (партнер) дітям і чи бив він їх будь-коли?"

"Чи примушував Вас чоловік (партнер) до статевих стосунків, коли Вам цього не хотілося? Чи примушує він Вас до таких форм статевих стосунків, які Вам неприємні?"

"У всіх нас бувають вдома сварки. Що відбувається у вас, коли Ви і Ваш чоловік (партнер) сваритесь?"

"Чи відчуваєте Ви будь-який страх перед своїм чоловіком (партнером)?"

"Чи заважав Ваш чоловік (партнер) Вам будь-коли піти з дому, зустрічатися з друзями, у пошуку роботи чи в продовженні освіти?"

"Ви казали, що Ваш чоловік (партнер) зловживає алкоголем/наркотиками. Як він себе поводить, коли вип'є чи коли зловживає наркотиками? Чи поводить він себе агресивно, словесно чи фізично?"

"Чи є у вас вдома вогнепальна зброя? Чи погрожував він Вам коли-небудь застосувати зброю, коли був злий?"

Важливо, щоби відповідальний працівник, дільничний інспектор міліції надав жертві насильства в сім'ї інформацію щодо важливості зняття побоїв, що може допомогти їй при судовому розгляді фактів насильства в сім'ї.

Треба надати інформацію, щодо закладів де знімають побої, про необхідність написання заяви на особу, яка вчинила насильство в сім'ї в міліцію, або до структурного підрозділу, відповідального за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї та обов'язково звернутися до медичних закладів за допомогою.

Працівник повинен оцінити загрозу для життя постраждалої особи, запитати чи є в неї безпечне місце, куди б вона могла повернутися в даний момент, надати інформацію про можливість притулку у спеціалізованому закладі (центр соціально-психологічної допомоги у м. Вознесенську).

Не варто осуджувати поведінку жінки, повчати чи давати поради чи обговорювати випадок з колегами.

Важливо пам'ятати про принцип конфіденційності - інформація, яка стала відомо при виконанні службових обов'язків від жертви насильства в сім'ї, не повинна обговорюватися на роботі, ні в дома, ні з друзями, сусідами тощо.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ СПЕЦІАЛІСТІВ, ЯКІ СПІЛКУЮТЬСЯ ІЗ ЖЕРТВАМИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

При спілкуванні з особами, які можуть бути потенційними жертвами насильства в сім'ї, важливо керуватися правилами:

Дати можливість постраждалій особі висловити свої думки та почуття.

Бути позитивними (підтримувати у постраждалої особи - розуміння того, що із будь-якої ситуації завжди є вихід).

Не критикувати, не звинувачувати і не оцінювати дії та слова жертви насильства в сім'ї.

Допомогти постраждалій особі зрозуміти, що ситуація в її сім'ї кваліфікується, як насильство в сім'ї.

Надати повну інформацію щодо державних, недержавних організацій і медичних установ, які можуть надати підтримку та захист в даній ситуації.

Залишати право вибору за жертвою насильства в сім'ї, якій ви хочете допомогти.

Попередити про конфіденційність наданої інформації.

Поради спеціалістам центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо виявлення постраждалих від насильства в сім'ї.

У роботі спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, варто звертати увагу на ті сім'ї, де мають місце постійні конфлікти, має місце недбалість щодо дітей, алкоголізм чи наркоманія тощо. Психологи виділяють ознаки, за якими можна визначити сім'ї, що знаходяться в зоні ризику щодо можливих проявів насильства в сім'ї, а саме:

сім'ї, де обидва або один з подружжя страждають на алкоголізм, наркоманію;

сім'ї, де обидва або один з подружжя має психічні захворювання;

сім'ї, де порушений емоційно-психологічний клімат, що призводить до частих конфліктів та скандалів;

сім'ї, в яких подружжя знаходиться в стані стресу у зв'язку зі смертю близьких, безробіттям або тяжкими соціальними умовами проживання сім'ї.

Найчастіше саме в таких сім'ях можуть мати місце прояви насильства в сім'ї щодо одного з подружжя та дітей.

Останнім часом до сімей зони ризику можна додати і забезпечені сім'ї. У подібних сім'ях шановний та успішний бізнесмен чи бізнеследі прагне повністю підпорядкувати собі всіх членів сім'ї - партнера, дітей, батьків, своїх та партнера. В такій сім'ї існує господар і підлегли, мають місце психологічне і фізичне насильство.

На рівні підсвідомості такий (така) голова і головний годувальник сім'ї намагається реалізувати, з одного боку, свої комплекси, а з іншого - повторити насильницькі, травмуючі моделі поведінки своїх батьків.

Подібні люди у дитинстві потерпали від насильства, мають дитячі психологічні травми і, навіть, посттравматичний синдром.

Цьому сприяє:

економічна залежність одного партнера від іншого (частіше жінки від чоловіка);

зайнятість жінки народженням, догляданням дітей, турботами про дітей чи батьків;

наявність фізичних недоліків, особливо, якщо вони проявилися у процесі сімейного життя.

Фахівцям центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді варто пам'ятати, що ознаками фізичного насильства можуть бути не лише синці та травми різного ступеня у жертви, але і психологічні прояви: занижена самооцінка, плаксивість, відсутність зацікавленості до життя, страх перед насильником, небажання приймати самостійні рішення.

Потрапивши у сім'ю фахівцю центру необхідно бути уважним до поведінки кожного члена сім'ї.

Важливо звертати увагу на всі сигнали, що можуть свідчити про застосування насильства, наприклад, відбитки від побиття, ознаки переляку, жаху при погляді на насильника, тремтіння рук або навіть всього тіла, емоційну неврівноваженість, роздратування, плач, апатію, приховування погляду, нервозність.

Важливо враховувати і те, що часто особа, яка вчиняє насильство може вдавати із себе спокійну, врівноважену людину, яка не розуміє, чому викликано міліцію.

Особа, яка вчиняє насильство в сім'ї «доброзичливо» пояснює представникам робочої групи, які складають акт з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення, що жертва «несповна розуму», «істеричка» тощо, занадто емоційно реагує на дрібниці життя. Поведінка жертви насильства в сім'ї при цьому може бути виведена з рівноваги, перебувати в збудженому стані, їй бракує слів, щоб описати ситуацію, яка сталася.

Працівникам соціального захисту, фахівцям центрів соціальних служб, міліції важливо підтримати жертву насильства в її протидії насильнику: зупинити насильника, пояснити, що закон на стороні постраждалої. Пояснити, що ніхто не має права застосовувати насильство до іншої людини, надати необхідну інформацію щодо подальших дій щодо захисту прав та отримання психологічної, юридичної і медичної допомоги.

Дії працівників управлінь соціального захисту населення райдержадміністрацій, Первомайської міської ради, відділів у справах сім'ї, молоді та спорту м. Вознесенська, м. Миколаєва, м. Очакова, м. Южноукраїнська в ситуації насильства в сім'ї.

1. Прийняти заяву чи повідомлення про вчинення насильства в сім'ї.

2. Зареєструвати у журналі обліку заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення.

3. Направити інформацію про випадок вчинення насильства в сім'ї у триденний строк (якщо жертвою є доросла особа, протягом одного дня (якщо жертвою є дитина) до суб'єктів взаємодії щодо попередження насильства в сім'ї.

4. Сформувати робочу групи з представників: центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, дільничного інспектора міліції, представника кримінальної міліції (якщо жертвою є дитина), служби у справах дітей (якщо жертвою є дитина) для відвідування постраждалого за місцем проживання та з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї.

Першим і найважливішим завданням спеціалістів, які прибули у сім'ю де скоєно насильство в сім'ї чи існує реальна загроза його вчинення: встановити

обставини скоєння насильства в сім'ї, вжити заходів щодо припинення правопорушення і відповідно до нормативно-правових документів задокументувати (акт з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення) з метою притягнення правопорушника до відповідальності.

Загальні правила, якими повинні керуватися уповноважені спеціалісти, які здійснюють виїзд у сім'ю де скоєно насильство чи існує реальна загроза його вчинення::

- не піддаватися так званому «першому враженню»;
- детально дослідити ситуацію;
- дотримуватися дистанції по відношенню до винуватця подій;
- не вступати із винуватцем подій у дискусію;
- не підвищувати голос під час розмови і не ставати на сторону кривдника;
- зосередити свою увагу саме на даній події, а не досліджувати глибинні причини виникнення конфлікту в сім'ї.

Необхідно пам'ятати, що

- жоден сигнал щодо насильства в сім'ї не може бути проігнорований;
- кожна ситуація, або подія має індивідуальний характер;
- ні в якому разі не можна переносити на конкретний випадок висновки, зроблені у схожій ситуації;
- потрібно уважно спостерігати за поведінкою осіб, які перебувають на місці правопорушення;
- перший контакт з жертвою насильства в сім'ї (далі - жертва) або свідком насильства є надзвичайно важливим - головним завданням на даному етапі для створення та підтримки атмосфери взаєморозуміння;
- при спілкуванні з жертвою необхідно враховувати, що ця людина перебуває, як правило, у стані сильного емоційного збудження внаслідок пережитої загрози для життя або здоров'я та, психічного перенапруження;
- спосіб ведення розмови має сприяти заспокоєнню та підтримці жертви;
- жертва, як правило, не здатна оцінити ситуацію і рідко називає пережите саме насильством;
- причиною виклику міліції може бути руйнування помешкання, бійка, скандал або інша реальна загроза з боку особи, яка вчинила насильство в сім'ї.

Уповноважені спеціалісти, які здійснюють заходи з попередження насильства в сім'ї при спілкуванні з особою, яка, постраждала від насильства не повинні розраховувати на те, що жертви зможуть повністю почути, усвідомити та запам'ятати те, що їм говорять за даних обставин. Тому, працівник соціального захисту, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, міліції, повинен мати при собі листівки (пам'ятки), які необхідно залишити жертві насильства в сім'ї для ознайомлення.

Листівка (пам'ятка) повинна містити кваліфіковане роз'яснення щодо прав жертви, інформацію щодо можливості отримання нею допомоги, а також місцезнаходження установ, організацій, до яких можна звернутися за допомогою та підтримкою.

Під час розмови з особою, яка стала жертвою насильства необхідно:
співбесіду з жертвою насильства проводити наодинці;
не уникати погляду жертви;
дати знати жертві насильства, що Ви бажаєте її вислухати;
дати знати жертві насильства, що Ви маєте досвід у вирішенні подібних проблем;
не переривати розповідь, посилаючись на брак часу;
завірити жертву насильства у конфіденційності бесіди;
ставити запитання так, щоб на них можна було б дати декілька варіантів відповідей;
задавати прості, прямі запитання, що не містять критичних або суб'єктивних суджень;
не заперечувати факту насильства;
не висловлювати підтримки, якщо жертва говорить, що «сама винна»;
не применшувати серйозності насильства;
зберігати спокійну і неосудливу поведінку;
підкреслити, що ніхто не заслуговує на таке поводження, що жертва вже сама зробила перший крок для зміни ситуації на краще, допомогти їй скласти план забезпечення власної безпеки, порадити звернутись по допомогу вказавши назви служб, що працюють за цим напрямом.

Необхідно надати жертві моральну підтримку, застосовуючи, наприклад, такі фрази:

"Насильство в сім'ї - це злочин".

"Ви не самотні, допомога - поруч".

"Ви перебуваєте під захистом закону. Ви заслуговуєте на краще життя".

"Ви можете контролювати тільки власні дії".

"Усі мають право на вільне від насильства життя".

"Не бійтеся боротися за свої права".

При спілкуванні з жертвою потрібно:

виявляти повагу і розуміння, рішення про виклик міліції є спробою протистояти агресивності кривдника, а така спроба у більшості здійснюється в ситуації крайньої небезпеки;

звертати увагу на всі сигнали, що можуть свідчити про застосування насильства, наприклад, сліди побиття, ознаки переляку, жаху, тремтіння рук або навіть всього тіла, емоційна неврівноваженість, роздратування, плач, апатія, уникнення погляду;

переконати жертву в тому, що Ви перебуваєте тут з метою допомогти їй;

уважно вислухати розповідь про перебіг інциденту;

чітко назвати те, що відбулося, насильством в сім'ї. Дуже важливо, щоб жертва дізналася, що усе, пережите нею, є насильством, а не певним конфліктом, котрий можна розв'язати, змусивши кривдника пообіцяти виправитися; відзначити, що насильство в сім'ї вважається серйозною проблемою;

сказати, що ніхто не має права застосовувати насильство до інших людей і, що виправдати насильство не можна;

переконати жертву, що вона не винна в тому, що сталося. За насильство відповідає той, хто його вчиняє.

варто зважати на те, що жертву насильства в сім'ї упродовж багатьох років піддавали специфічній психічній «обробці», мета котрої - переконати жертву в тому, що вона сама спровокувала - це їхня провина, що на краще вони не заслуговують, бо «роблять все не так»;

забезпечити жертву конкретною, краще письмовою інформацією про те, де і яку допомогу вона може отримати, чим швидше вона це зробить, тим раніше наступить кінець її страждань.

Під час розмови з жертвою насильства не можна:

виявляти нетерплячість, роздратування;

обтяжувати її відповідальністю за те, що трапилося; ставати на бік кривдника насильства;

легковажно ставитися до факту вчинення насильства;

виявляти сумнів щодо правдивості свідчень жертви;

умовляти жертву насильства примиритися з ситуацією;

умовляти її до зміни поведінки, як гарантії припинення насильства;

відмовляти у допомозі до моменту подання заяви про злочин;

покладати на неї відповідальність за подальшу долю особи, яка вчинила насильство в сім'ї, після встановлення факту насильства в сім'ї, наприклад: «Через Вас він матиме проблеми; він може потрапити до в'язниці».

Особа, яка вчинила насильство в сім'ї має отримати чітку інформацію про те, що:

застосування різного роду насильства має ознаки злочину, що переслідується законом, його поведінка фактично вже потрапила до кола зору захисників закону; його дії та переконання неприпустимі.

Процедура втручання має бути для особи, яка вчинила насильство в сім'ї сигналом, що він не може розраховувати на подальшу безкарність.

У більшості особа, яка вчинила насильство вдає із себе спокійну, врівноважену людину, яка не розуміє, чому викликано міліцію. Кривдник «доброзичливо» пояснює працівникам міліції, що жертва «несовна розуму», «істеричка» тощо і занадто емоційно реагує на дрібниці життя. Він покладає відповідальність за скоєне на жертву, мовляв, сама напросилася, довго дошкуляла йому, майже тероризувала, і він в якийсь момент просто втратив контроль, не стримався, вдає з себе жертву, просить допомоги, пояснює, що ситуацію спеціально «розіграла» інша сторона, бажаючи його позбутися та ошукати працівників міліції, щоб останні арештували його або затримали. Особа, яка вчинила насильство в сім'ї обіцяє робити все, що тільки побажають члени сім'ї та працівники міліції, аби тільки останні відмовилися від втручання і пішли.

Поради працівникам організацій та установ, які працюють з сім'ями.

До установ особа може звертатися у випадку, коли їй потрібна допомога, але вона не готова говорити про себе та ситуацію у своїй сім'ї. Вона може звернутися за матеріальною допомогою, довідкою тощо. Але незалежно від того, з яким питанням звернулася людина, важливо звернути увагу на «незвичайні» характерні ушкодження та наявність в її поведінці ознак психічного розладу, насильства. Необхідно

допомогти їй розкрити себе, демонструючи дружню відкриту позицію. Підвести її до розуміння правдивості ситуації та необхідності діяти, роз'яснити ознаки домашнього насильства. У більшості, особа, яка зазнала насильства не готова про це говорити і все заперечує.

У державних установах повинна завжди бути інформація про те як розпізнати жертву насильства в сім'ї, про відповідні державні і недержавні організації та установи, де жертва може знайти захист, а також така інформація, яка допоможе самій постраждалій зрозуміти, що вона є жертвою насильства в сім'ї.

Поради особам, які знаходяться у контакті з жертвами насильства, навіть тоді, коли жертви не скаржаться (родичі, сусіди, подруги та інші особи)

Якщо ваша знайома (родичка, подруга), була відкрита раніше, а після заміжжя стала нелюдимою та замкненою, уникає подруг та розмов про життя, має очі „на мокрому місці”, - поцікавтеся, чи все в неї гаразд - адже замкненість є однією із ознак насильства в сім'ї. Найперше, в чому проявляється ознаки насильства в сім'ї - це ізолювання жертви від зовнішнього світу, від близьких та друзів, які можуть допомогти подивитися на ситуацію з іншої сторони.

Поради Голові сільської ради щодо виявлення постраждалих від насильства в сім'ї.

Голова сільської ради - це людина, яка на селі користується повагою і має певні важелі впливу на мешканців села.

Зазвичай, «шила в мішку не сховаєш» і голова сільської ради знає, що в сім'ї відбуваються конфлікти, побиття та зневажання до членів родини.

Голова сільської ради займає позицію неприйняття насильства в сім'ї організовує курси або інші заходи на селі, чітко проговоривши наслідки насильства в сім'ї, про недопустимість такої поведінки, про відповідальність особи, яка вчиняє насильство в сім'ї.

Голова сільської ради повинен підтримувати особу, яка постраждала від насильства в сім'ї, запропонувати їй свою допомогу та конфіденційність.

Голова сільської ради надає інформацію щодо можливостей протистояння насильнику, можливості звернення до правоохоронних органів.

Голова сільської ради надає інформацію структурному підрозділу, відповідальному за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, фахівцю центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей, дільничному інспектору міліції, для того, щоб виробити план дій та розглянути ситуацію на предмет соціальної та психологічної роботи з жертвами насильства в сім'ї та особами, які вчинили насильство в сім'ї.

Важливо розуміти, що психологічне насильство є явищем, яке:

завжди супроводжує фізичне насильство;

може виступати, як окремий вид насильства, без актів агресії і фізичного знущання.

Виявлення та розпізнавання психологічного насильства в сім'ї, дає можливість:

попередження та недопущення фізичного насильства та інших видів знущань над особистістю;

зробити ретельний аналіз ситуації, що склалася та недопущення ускладнення ситуації;

надання якісної та ефективної допомоги постраждалій особі, яка живе в атмосфері психологічного насильства в сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї набагато важче піддається визначенню. Різниця в тому, що у шлюбному зв'язку, який деградує, такі стосунки перетворюються в одного з партнерів на систему поведінки, спрямовану на приниження і підпорядкування собі іншого, на зменшення почуття цінності власної особистості в партнера і отримання повного контролю над нею, знищення почуття власної гідності, підштовхування до сумніву у власній адекватності, у здатності до логічного мислення і до можливості приймати тверезі, розумні рішення.

Саме близькі друзі, родичі та знайомі, можуть помітити перші ознаки психологічного насильства в сім'ї та допомогти, щоб не допустити переходу психологічного насильства на другу стадію, адже в такому стані легко можна стати жертвою фізичного насильства в сім'ї, ознаки якого вже не можна буде приховати.

Фахівці центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді можуть допомогти жертві психологічного насильства в сім'ї:

усвідомити ситуацію в якій вона знаходиться;

оцінити загрозу для життя свого та дітей;

оцінити можливість готовності переходу насильника до фізичних дій.

Використана література

Власов П.О. Насильство в сім'ї та соціальна робота з сім'ями, в яких чиниться насильство. Інформаційно-практичний посібник. Дніпропетровськ. 2006.

Насилие в семье. Особенности психологической реабилитации. Под ред. Н.М. Платоновой, Ю.П.Платонова. Санкт-Петербург. 2004.

ГЛОСАРІЙ

Жертва насильства в сім'ї - член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї.

Економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

Захисний припис - спеціальна форма реагування служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах дітей щодо захисту жертви насильства в сім'ї, яким особі, яка вчинила насильство в сім'ї, забороняється вчиняти певні дії стосовно жертви насильства в сім'ї.

Корекційна програма - програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство в сім'ї.

Насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Попередження насильства в сім'ї - система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю.

Реальна загроза вчинення насильства в сім'ї - погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій, передбачених абзацом другим цієї статті, якщо є реальні підстави очікувати її виконання.

Сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї.

Фізичне насильство в сім'ї - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності.

Члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.